

**HEMŞİRELERİN TEMEL PSİKOLOJİK
İHTİYAÇLARI VE ETKİLEYEN FAKTÖRLER**

Hava KAYA

Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı

Tez Danışmanı

Yrd. Doç. Dr. Özlem şAHİN ALTUN

Yüksek Lisans Tezi-2015

**T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**HEMŞİRELERİN TEMEL PSİKOLOJİK İHTİYAÇLARI VE
ETKİLEYEN FAKTÖRLER**

Hava KAYA

**Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi**

**Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Özlem ŞAHİN ALTUN**

**ERZURUM
2015**

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
PSİKİYATRİ HEMŞİRELİĞİ ANABİLİM DALI

**HEMŞİRELERİN TEMEL PSİKOLOJİK İHTİYAÇLARI
VE
ETKİLEYEN FAKTÖRLER**

Hava KAYA

Tez Savunma Tarihi : 14.01.2015

Tez Danışmanı : Yrd. Doç. Özlem ŞAHİN ALTUN (Atatürk Üniversitesi)

Jüri Üyesi : Doç . Dr. Ayşe OKANLI (Atatürk Üniversitesi)

Jüri Üyesi : Doç . Dr. Reva BALCI AKPINAR (Atatürk Üniversitesi)

Onay

Bu çalışma yukarıdaki jüri tarafından **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

Prof .Dr. Yavuz Selim SAĞLAM
Sağlık Bilimleri Enstitü Müdürü

**Yüksek Lisans Tezi
Erzurum -2015**

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	III
ÖZET	IV
ABSTRACT.....	V
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	VI
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	VII
TABLolar DİZİNİ.....	VII
1. GİRİŞ.....	1
2. GENEL BİLGİLER.....	4
2.1. Temel İhtiyaçlarla İlgili Kavramlar	4
2.1.1. İhtiyaç	4
2.1.2. Dürtü	4
2.1.3. Güdü.....	4
2.2. Temel İhtiyaçlarla İlgili Kuramlar	5
2.2.1. Henry A. Murray'ın Kuramı	5
2.2.2. David McClelland'ın Başarı İhtiyacı Teorisi	5
2.2.3. Abraham H. Maslow'un İhtiyaçlar Kuramı	6
2.2.4. Clark Hull'un Fizyolojik İhtiyaçlar Kuramı	10
2.2.5. Clayton Alderfer'in İhtiyaçlar Kuramı	10
2.2.6. Eric Fromm'un İhtiyaçlar Kuramı	11
2.3. Öz-Belirleme Kuramına Göre Motivasyon.....	11
2.4. Öz-Belirleme Kuramı Perspektifinden Temel Psikolojik İhtiyaçlar.....	12
2.4.1. Yeterlilik (Competence) İhtiyacı	13
2.4.2. İlişki (Relatedness) İhtiyacı	14
2.4.3. Özerklik (Autonomy) İhtiyacı	15

2.5. Temel Psikolojik İhtiyaçların Hemşirelik Açısından Önemi.....	16
3. MATERYAL VE METOT.....	19
3.1. Araştırmanın Amacı ve Türü	19
3.2. Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman	19
3.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	19
3.4. Verilerin Toplanması	20
3.5. Verilerin Değerlendirilmesi	23
3.6. Araştırmanın Etik İlkeleri	23
3.7. Araştırmanın Sınırlılıkları ve Genellenebilirliği.....	23
4. BULGULAR.....	24
5. TARTIŞMA.....	36
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	42
KAYNAKLAR	43
EKLER	52
EK-1. ÖZGEÇMİŞ FORMU	52
EK-2. KİŞİSEL BİLGİ FORMU.....	53
EK-3. TEMEL PSİKOLOJİK İHTİYAÇLAR ÖLÇEĞİ(TPİÖ).....	55
EK-4. GÖNÜLLÜLERİN BİLGİLENDİRİLMESİ VE RIZASININ ALINMASI PROTOKOLÜ	56
EK-5. ETİK KURUL ONAYI.....	57
EK-6. HASTANE İZİN YAZISI.....	58
EK-7. TEMEL PSİKOLOJİK İHTİYAÇLAR ÖLÇEĞİ KULLANIM İZNİ.....	62

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimim ve tez çalışmam süresince bilgi ve tecrübelerini esirgemeyen, hoşgörü ve özveriyle her zaman yanımda olan danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Özlem ŞAHİN ALTUN'na, bilgi ve tecrübesinden yararlanmama imkan sağlayan saygıdeğer hocalarım sayın Doç. Dr. Ayşe OKANLI'ya, Yrd. Doç. Dr. Mine EKİNCİ'ye ve Doç. Dr. Reva BALCI AKPINAR'a; eğitimim boyunca bana rehberlik edip desteğini ve yardımlarını hiçbir zaman esirgemeyen sayın Doç. Dr. Canan BAYDEMİR ve Okt. Mehmet Emin KÖK hocama; çalışmalarım da her zaman yanımda olan ve hiçbir şeylerini esirgemeyen dostlarım Uzm. Mine CENGİZ'e ve Yrd. Doç. Dr. Mukadder BARAN'a; araştırmanın uygulanmasına izin veren hastane yönetimlerine ve araştırmaya katılan hemşire arkadaşlara, yaşamımın her döneminde olduğu gibi bu aşamada da benden sevgi ve desteğini esirgemeyen aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Hava KAYA

ÖZET

Hemşirelerin Temel Psikolojik İhtiyaçları ve Etkileyen Faktörler

Amaç: Bu araştırma; hemşirelerin temel psikolojik ihtiyaçlarını ve etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

Materyal ve Metot: Araştırma, Nisan 2014–Ocak 2015 tarihleri arasında Van ilindeki devlet hastaneleri ve üniversite hastanesinde görev yapan ve araştırmaya katılmayı kabul eden 706 hemşire üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın verileri “Kişisel Bilgi Formu ” ve “TPIÖ” ile toplanmıştır. Verilerin analizi SPSS 20.0 istatistik analiz programı aracılığı ile sayı, yüzde dağılımı, ortalama, bağımsız gruplarda t-testi, One Way Anova testi ile Kruskal Wallis testi ile değerlendirilmiştir.

Bulgular: Hemşirelerin genel olarak 33 yaşın altında, lisans düzeyinde eğitime sahip, bayan ve evli oldukları bulunmuştur. Ayrıca hemşirelerin çoğunlukla servis hemşiresi olarak çalıştıkları ve hemşirelik mesleğini sevdikleri belirlenmiştir. Hemşirelerin TPIÖ toplam puan ortalamalarının 69.61 ± 8.84 olduğu bulunmuştur. TPIÖ ölçeği alt boyut ortalamaları ise, özerlik ihtiyacı alt boyutu için 22.61 ± 4.58 , yeterlilik ihtiyacı alt boyutu için 19.91 ± 3.13 iken, ilişki alt boyutu için ise 27.43 ± 3.95 olarak saptanmıştır.

Sonuç: Hemşirelerin, temel psikolojik ihtiyaçlarının yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hemşire, Temel Psikolojik İhtiyaçlar, Öz Belirleme Kuramı

ABSTRACT

Basic Psychological Needs of Nurses and Factors Affecting

Aim: This study was carried out descriptively to determine the basic psychological needs of nurses and the factors that influence them.

Materials and Method: The research was carried out in April-October 2014 on 706 nurses who both work in the state hospitals and in the university hospital in Van and have agreed to participate in the research. The research data was collected by using "Personal Information Form" and "Basic Psychological Needs Scale". The analysis of the data was observed by testing number, percentage, average, t-test in independent groups, One Way ANOVA test and Kruskal-Wallis test via SPSS 20.0 statistical analysis program.

Result: Nurses were, in general, identified to be under 33 years of age, with graduate-level education, women and married. In addition, it was concluded that the nurses often worked as clinical nurse and liked nursing as their occupation. TPIO total scores of the nurses were found to be 69.61 ± 8.84 . The average subscales of TPIO scale for the need of autonomy subscale was about 22.61 ± 4.58 , the need for qualification subscale was about 19.91 ± 3.13 and the need for relationship subscale was about 27.43 ± 3.95 .

Conclusion: It was found that basic psychological needs of the nurses were at a high level.

Key Words: Nurse, Basic Psychological Needs, Self-Determination Theory.

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

ICN	: Uluslararası Hemşirelik Konseyi (International Council of – Nursing)
ERG	: Var olma, İlişkili olma, Gelişme
KW	: Kruskal Wallis Test Değeri
MW	: Mann Whitney U Test Değeri
ÖBK	: Öz Belirleme Kuramı (Self Determination Theory)
SPSS	: Statistical Package for Social Sciences
TM	: Ters Madde
TPIÖ	: Temel Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği

ŞEKİLLER DİZİNİ

<u>Şekil No</u>	<u>Sayfa No</u>
Şekil 2.2. Abraham Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi	7
Şekil 3.1. Evren ve örneklem diyagramı	19

TABLolar DİZİNİ

<u>Tablo No</u>	<u>Sayfa No</u>
Tablo 2.1. Dürtü ve Güdü Arasındaki Farklar	5
Tablo 2.3. Maslow'un Saptadığı Üst Düzey Psikolojik İhtiyaçlar ve İhtiyaç İfadeleri	9
Tablo 2.4. ERG ve Maslow'un Teorilerindeki Adımlar	11
Tablo 3.1. Temel Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği'nin Boyutlara Göre Dağılımı	22
Tablo 4.1. Hemşirelerin Sosyo-Demografik Özelliklerinin Dağılımı	24
Tablo 4.2. Hemşirelerin Mesleki Özelliklerinin Dağılımı	25
Tablo 4.3. TPİ Ölçeğinden Alınan Min-Max Puanlar ve Alınan Puan Ortalamalarının Dağılımı	27
Tablo 4.4. Hemşirelerin Tanıtıcı Özelliklerinin Puan Ortalamasına Göre Karşılaştırılması	28
Tablo 4.5. Hemşirelerin Mesleki Özelliklerinin TPİÖ Puan Ortalamalarıyla Karşılaştırılması	31

1. GİRİŞ

İnsanların sağığından sorumlu olan sağıık çalışanlarının temel psikolojik ihtiyaçlarının karşılanması, toplumun esenliğı açısından önem arz etmektedir. Sağıık profesyonelleri arasında önemli bir kesimi oluşturan hemşirelerin; hem diğerk sağıık profesyonelleri ile hem de sağıık hizmeti sundukları kişiler ve sağııkla uğraşan diğerk meslek gruplarına kıyasla daha çok etkileşim içinde oldukları bilinen bir gerçektir.¹

Bu bakımdan hemşirelerin işlerini sağııklı ve daha etkili yapabilmeleri için, bireysel olarak mutluluk düzeylerinin yüksek olması önemlidir. Mutluluk düzeyini yükseltmek ise öncelikle, temel psikolojik ihtiyaçlarının karşılaşmışlık düzeylerini ve bu düzeylere etki eden faktörleri belirlemekle mümkündür.¹⁻³

Psikolojik ihtiyaçlar saygınlık, güven, sevgi, ilişki, ait olma ve başarı ihtiyacıdır.⁴ Bu ihtiyaçlarımız bireysel farklılıklara rağmen, doğaya uygun psikolojik gereklilikler olan iyi oluş ve gelişim ihtiyaçlarımızdan kaynaklanır. Bu ihtiyaçların kaşılanmaması bireyde tatminsizlik duygusunun ortaya çıkmasına sebep olur. Bireylerde tatmin edilmemiş gereksinimler farklılık gösterebileceğinden, bu gereksinimlerin uyarılma ve tatmin edilme yöntemleri de farklıdır.⁵ Başkalarından alınan tepkiler ve geribildirimlerin psikolojik ihtiyaçların karşılanmasında büyük rol oynadığı da söylenebilir. Örneğın, bireyin düşünceleri ve davranışları için başkalarından olumlu ve anlamlı tepkiler alması, yapıcı yaklaşımlar görmesi özellikle bireyde yeterlilik duygusunu artırabilir. Tam tersi durumda, başkalarının bireye karşı sürekli olumsuz eleştirilerde bulunması ve olumsuz geribildirim vermesi, bu duygunun azalma eğilimi göstermesine ve bireyin cesaretinin kırılmasına yol açabilir.⁶

İnsan, yaşadığı çevreden etkilenen ve yaşadığı vreyi de etkileyen sosyal bir varlıktır.^{2,7} z-Belirleme Kuramı (BK) bireyin kendi davranışını başlatmasında ve düzenlemesinde seçim duygusunu yaşamasıdır.⁸ BK'ya göre, insanlar evrensel

nitelikte ve doğuştan gelen üç temel psikolojik ihtiyacı (özerklik, yeterlilik ve ilişki) paylaşırlar.^{8,9} Bu ihtiyaçlar, sosyal olaylar tarafından desteklendiği takdirde, insanda doğuştan gelen gelişim eğilimi etkinleşir.⁹ Bu yönüyle ÖBK, insanın sosyal, bilişsel ve duyuşsal özelliklerini bir çatı altında toplayan, sentez niteliğinde bir kuram olarak değerlendirilebilir.³

ÖBK'ya göre, temel psikolojik ihtiyaçların tatmin edilmemesi, negatif sonuçlar doğurur.¹⁰ Kaygı, depresyon, yapılan işlere karşı duyulan motivasyonda azalış, bireyin kendine ve çevresine yabancılaşması, negatif sonuçlar arasında gösterilebilir.⁹ Kendisine ve çevresine yabancılaşan, yaptığı işe motive olmayan ve yaptığı işten zevk almayan birey depresif tavır ve eğilimler gösterebilir ve çevresiyle de sağlıklı iletişim kuramayabilir.^{11,12} Bununla beraber birey, mesleğini verimli bir şekilde icra edemeyebilir.¹³ Sağlık sektörünün büyük ve önemli bir bölümünü oluşturan hemşireler açısından bu durum değerlendirildiğinde, temel psikolojik ihtiyaçları engellenmiş hemşirelerin kendi hayatlarında etkili olamayacağı ve hemşirelik mesleğini verimli bir şekilde icra edemeyeceği düşünülür. Buna bağlı olarak doğrudan hemşirelerin öznel iyi oluş düzeylerini yükseltmek, dolaylı olarak da hizmet kalitesini yükseltmek adına çeşitli stratejiler geliştirilebilir. Bu şekilde, karşılaşılabilecek muhtemel problemler için çözüm yolları oluşturulabilir.¹⁻³

Bu nedenle sağlık hizmetlerinde verimliliğinin artırılması için hemşirelerin temel psikolojik ihtiyaçlarının karşılanmasını engelleyen faktörlerin de ortadan kaldırılması ve bu ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik çalışmaların desteklenmesi önemlidir.¹⁴

Literatür taramalarında, hemşirelerin temel psikolojik ihtiyaçları ile ilgili bir araştırmaya rastlanmamıştır. Fakat Temel Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği (TPİÖ) kullanılarak değişik alanlarda yapılmış tanımlayıcı birçok araştırma tespit edilmiştir.¹⁵⁻¹⁹

Araştırmanın amacı, hemşirelerin temel psikolojik ihtiyaçları ve bu ihtiyaçları etkileyen faktörleri incelemektir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Temel İhtiyaçlarla İlgili Kavramlar

2.1.1. İhtiyaç

İhtiyaç kavramı, farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Türk Dil Kurumu'na göre ihtiyaç "Gereksinim, güçlü istek, yoksulluk, yokluk" olarak tanımlanmaktadır.²⁰ Budak, ihtiyacı "insanlara özgü, başarma isteği gibi yüksek dürtüleri" şeklinde tanımlarken ihtiyacın "insanda yokluk duygusu uyandıran, karşılığında zevk ve mutluluk veren şey" şeklinde tanımı da bulunmaktadır.^{3,21} Aktepe ise bu kavramın tanımını "herhangi bir eşyaya, maddeye karşı duyulan arzu" şeklinde vermektedir.²²

2.1.2. Dürtü

Türk Dil Kurumu'na göre dürtü, "Bedensel veya ruhsal dengenin değişmesi sonucu ortaya çıkan ve canlıyı türlü tepkilere sürükleyebilen içten gelen gerilim" olarak tanımlanmaktadır.²⁰ Dürtüler en belirgin içsel güdüleyicilerdir. Örneğin; acıkmış bir canlı, yemek gereksinimini gidermek için harekete geçer ve bu davranışı kendini yiyecek bir şeyler aramaya veya bulmaya iter. Karnını doyurduktan sonra dürtü hali yok olur veya söner. Bu örnekten hareketle, amacın gerçekleştirilmesiyle bu canlının geriliminde de bir düşmenin olacağı ve canlıyı açlığa iten kuvvetin şiddetinin de azalacağı söylenebilir. O halde şöyle bir sonuca varılabilir: Fizyolojik bir ihtiyacın neden olduğu rahatsızlık ve gerginlik durumuna "dürtü" adı verilir. Dürtü fizyolojik bir ihtiyacın psikolojik sonucudur.²³

2.1.3. Güdü

Güdü, organizmanın istemli veya istemsiz olarak davranışlarda bulunmasına neden olan uyarıcılardır ayrıca istekleri, arzuları, ihtiyaçları, dürtüleri ve ilgileri kapsayan genel bir kavramdır.^{24,25}

Dürtü ve güdü arasındaki farklar Tablo 2.1'de görülmektedir.

Tablo 2.1 Dürtü ve GÜDÜ Arasındaki Farklar²⁶

DÜRTÜ	GÜDÜ
Doğuşandır	Öğrenilir
Fizyolojik temellidir	Sosyal temellidir
İhtiyaçlar tarafından harekete geçirilirler	Çevre tarafından harekete geçerler
Doyum amaçlıdırlar	Uyarım amaçlıdırlar

2.2. Temel İhtiyaçlarla İlgili Kuramlar

İhtiyaç kuramcıları, temel ihtiyaçları doğuştan ya da sonradan kazanılmasına, fizyolojik ve psikolojik oluşuna göre farklı şekillerde ele almışlardır. Bu bölümün ilerleyen aşamalarında, temel ihtiyaçlarla ilgili ortaya atılan teoriler kısaca tanıtılacak sonra ÖBK çerçevesinden temel psikolojik ihtiyaçlar sunulacaktır.

2.2.1. Henry A. Murray'ın Kuramı

Murray, ihtiyaçları etraflı ve sınıflamalı olarak incelemiştir.²⁷ Ona göre ihtiyaç, anlayış, düşünce ve hareketle ilgili bir var olma ve hoş gitmeyen şartları değiştirme gibi süreçleri kapsar. İçsel bir süreç tarafından desteklenebilmelerinin yanında ihtiyaçlar, genelde çevresel faktörlerden de etkilenebilir. Onlar genel olarak bir ihtiyaç, özelde ise bir duygu ya da heyecan yaşamaya ve bireyin kendi kendini ifade etmesindeki engelleri ortadan kaldırmasına eşlik eder.²⁸

2.2.2. David McClelland'ın Başarı İhtiyacı Teorisi

McClelland ve arkadaşları 1950'lerde Maslow'un üst düzey ihtiyaçlarına benzeyen faktörler üzerinde çalışmalar yapmışlardır.²⁹ McClelland'a göre motivasyon, bir kurumun başarı ya da başarısızlığı üzerinde önemli bir rol oynamaktadır. Yüksek başarı motivasyonuna sahip olanlar, başkalarına göre daha gerçekçi, kararlı ve uygulayıcı bir zekaya sahiptirler. Ama bu özellikleri zorunlu olarak işin doğası, kişisel çaba ve yaratıcılığa açık olup olmayışı belirler. Eğer iş bunları sağlıyorsa, başarı motivasyonu yüksek olan birey, kendisi ile yarışanları geride bırakabilir. İşin niteliği

kişisel çaba ve yaratıcılığa açık değilse, bu bireyler sıradan ve yaratıcılıktan uzak bir iş başarımı gösterirler.³⁰

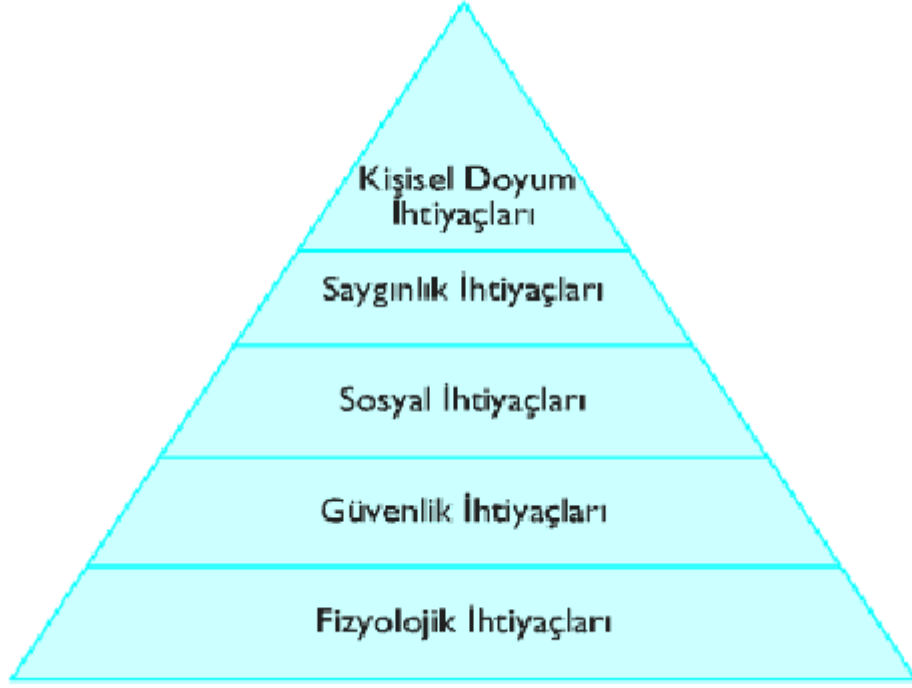
Teoriye göre, bir kişinin başkaları ile sosyal ilişkilerini artırma ile ilgili ilişki kurma, başkalarını etki altında tutmaya yönelik güç kazanma ve kişilerin yetenek ve becerileri ile belli bir başarı elde etme gibi çeşitli ihtiyaçlarını gidermeye yönelik davranış göstermesidir.³¹ Bu ihtiyaçlar çok olmasına rağmen, bunlar arasında en sık ortaya çıkan ilişki kurma, güç kazanma ve başarı güdüsü üzerinde durulmaktadır.³²

Kısacası, kuramda belirtilmiş olan sonradan kazanılan bu üç gereksinimden herhangi biri yüksek olduğunda, bireyi gereksiniminin yüksek olduğu alanlara doğru motive ederek bireyden beklenen en yüksek performans ve verimi sağlamaktır.³³

2.2.3. Abraham H. Maslow'un İhtiyaçlar Kuramı

Maslow, insan ihtiyaçları teorisini Murray'ın çalışmaları üzerine temellendirmekte olduğu ve tarihsel olarak bakıldığında ihtiyaçları, farklı bakış açılarıyla ele aldığı görülmektedir.^{15,16} Muhtemelen ihtiyaçlar alanında hiçbir motivasyon teorisi, Abraham Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi kadar etkili olmamıştır. Teori asıl olarak bir insanın ödül ve ceza gibi harici güdülerle değil, iç ihtiyaç programıyla motive olduğunu savunur.³⁴ Yani bireyin ihtiyaçları durgun olmayıp değişkendir.³⁵ İnsanlar ihtiyaçlarını gidermek amacıyla davranışlarına yön ve yoğunluk vermektedir.³⁶

Bu yaklaşımın iki ana varsayımı vardır: birincisi bireyin gösterdiği her davranışın, bireyin sahip olduğu belirli ihtiyaçları gidermeye yönelik olduğudur, yani ihtiyaçlar, davranışı belirleyen en önemli faktördür. Yaklaşımın ikinci varsayımı, ihtiyaçların sırası ile ilgilidir. Bu varsayıma göre, kişi belirli bir sıralanma (hiyerarşi) gösteren ihtiyaçlara sahiptir.³⁷

Şekil 2.2. Abraham Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi³⁸

Fizyolojik ihtiyaçlar, güdülenme kuramında başlangıç noktası olarak kabul edilir ve fizyolojik dürtüler olarak adlandırılır.³⁹ Bu dürtüler; acıkma, susama, cinsel ihtiyaçlar, barınma vb. hayatı sürdürebilmek için gerekli olan fiziksel ihtiyaçları kapsar.⁴⁰ Bu gereksinimler karşılandığı zaman sonraki gereksinimler ortaya çıkmaya başlar.¹³

Fizyolojik ihtiyaçları karşılanan bireyin, ekonomik ihtiyaçları da karşılandıktan sonra, sosyal hayatta işine veya hayat bütünlüğüne yönelik tehditlere karşı korunma ihtiyaçları yer almaktadır.^{41,42} Buna “güvenlik ihtiyacı” denilmektedir. Buradaki düşünce, insanın fizyolojik gereksinimlerini her zaman tatmin ettiği, biyolojik yaşamını her türlü tehlikelerden uzak tuttuğu ve bu durumun devamlı olduğu ölçüde huzurlu olacağıdır.⁴³ Buna, bireyin hayatını devam ettirmesi için gerekli olan malî yönden güvenceli ve sigortalı bir iş aramasını örnek verebiliriz.⁴⁴

Fizyolojik ve güvenlik ihtiyacı karşılanan birey bu aşamadan sonra sosyal ihtiyaçlarını da hissetmeye başlar.⁴⁵ Fizyolojik ve güvenlik ihtiyaçları karşılandıktan

sonra, bireyin yüksek düzeydeki ihtiyaçları gelmektedir. Bunlar sevgi ve ilişki ihtiyaçlarıdır; diğeri bir deyişle sosyal ihtiyaçlardır.⁴⁶

Maslow, sevgi ihtiyaını iki tür olarak ileri sürmüştür. Bunların birincisi olan açlık gibi, yetersizlik üzerine kurulu olan yetersizlik sevgisi, vermekten çok almak üzerine kurulu olan bencil bir sevgi ihtiyaıdır. İkinci tür sevgi, kendi içinde basamaklardan oluşmaktadır. Bunlardan varlık sevgisi, sahiplenici olmayan yetersizlikten çok, büyümeye dayalı bir sevgidir. Bu sevgi, bir başka insanın varlığına duyulan sevgidir.⁴⁷

Saygı ihtiyaı, tanınma ve itibar kazanma, kendine güven duyma, özsaygı gibi gereksinimlerle ilgilidir. Bu ihtiyaçlar, hem bireyin kendisine, hem de diğerilerine karşı önemli görünme gereksinimleridir.⁴⁸

Maslow⁴⁹, kendini gerçekleştirme ve büyüme gereksinmesine üzerine yaptığı çalışmalarda, kendini gerçekleştirme sürecine giren insanlarda, gereksinimin boyutlarının kişiden kişiye değişim gösterdiğini ileri sürmektedir. Bu ihtiyaç, bir kişide ideal bir anne olma arzusu olarak şekil alırken, bir diğeriinde atletizme ilgi olarak ifade edilebilir, başka birinde ise resim yapma ya da yenilik getirme olarak ifade edilebilmektedir.⁵⁰

Üst düzey ihtiyaçlar arasında yer alan, kendini geekleştirme ihtiyaı, himaye edici bir ihtiyaçtır. Üst düzey ihtiyaçlar, 17 grupta sınıflandırılarak Tablo 2.3’de gösterilmiştir. Üst düzey ihtiyaçlardan bazıları bilme ve anlamayla ilişkili ve son derece önemlidir. Maslow⁷ bu ihtiyaçları temel ihtiyaçlar olarak betimlemektedir. Örneğin adalet, d r şl k, güzellik, düzen, sadelik, anlaşılrlık, güvenirlilik ve sosyal düzen; bunların yanı sıra özgürce konuşmak, kendini ifade etmek, başka birine zarar vermeden istediğini yapmak, araştırmak, soruşturmak ve kendi kendini savunmak bu ihtiyaçlar arasında sayılabilir. Bunlara ek olarak, bilişsel kapasitemiz, ihtiyaçlarımızı doyumada

araçlara ulaşmamız, yeteneklerimizi algılamamız, hatırlamamız ve öğrenmemiz engellenmemelidir. Maslow⁴⁹, ihtiyaçların önemli olduğunu ve bilişsel kapasitenin kullanımının pozitif olduğunu belirtir.

Üst düzey ihtiyaçlar, hiyerarşik olmamasına rağmen aynı derecede önem arz etmektedir ve birbirlerinin yerine rahatça geçebilirler. Maslow’a⁵⁰ göre üst düzey ihtiyaçlar temel ihtiyaçlar gibidir. Bu ihtiyaçlar giderilmediğinde birey ilgisizlik, can sıkıntısı, cesaretinin kırılması, şakadan yoksunluk, yabancılaşma, bencillik, kin, lezzetin kaybolması, ümitsizlik gibi bazı somatik yakınmalar (şikayetler) geliştirebilir.⁵¹

Tablo 2.3. Maslow’un Saptadığı Üst Düzey Psikolojik İhtiyaçlar ve İhtiyaç İfadeleri⁵¹

Psikolojik İhtiyaç	Psikolojik İhtiyacın İfadesi
Doğruluk	Dürüst, gerçek, açıklık, kolaylık, zenginlik, gereklilik, güzellik, temizlik ve saflıkla ilgili bütün kelimeler
İyilik	Doğruluk, arzu edilebilirlik, “gereklilik”, adaletlilik, hayırseverlik, dürüstlük
Güzellik	Doğruluk, canlılık, kolaylık, zenginlik, bütünlük, mükemmellik, tamamlama, eşsizlik, dürüstlük
Bölünme-Üstünlük	Kabul edilme, kararlılık, bütünleşme ya da bölünmenin üstünlüğü, birlikte çalışma
Canlılık	Süreç, snoptan, kendini ayarlama, tam fonksiyon, devamlı değişiklik, kendi özünü ifade etme
Eşsizlik	Kişilik, karşılaştıramama, yenilik, dünyada başka hiçbir şey gibi nitelikli olma
Mükemmellik	“Sadece doğruluk”, bütünleşme, ötesinde hiçbir şeyin olmadığı durum, gereksiz hiçbir şey, eksikliğin olmadığı hiçbir şey
Zorluk	Kaçınılmazlık, onun tamamen var olduğu gibi bir şeye gereksinim duymak
Tamamlama	Bütünlük, sonuç, kesinlik, yerine getirme
Adalet	Dürüstlük, “gereklilik”, zorluk, kaçınılmazlık
Düzen	Yasalara uygunluk, doğruluk, uzlaşmanın mükemmelliği
Kolaylık	Dürüstlük, gereklilik, ekstra ya da gereksiz hiçbir şeyin olmadığı durum
Zenginlik	Farklılık, güçlük, karışıklık, hiçbir şeyin eksilmediği ya da gizlenmediği ve her şeyin eşit derecede önemli olduğu durum
Gayretsizlik	Rahatlık, gayretin azalması, zarafet, mükemmel ve güzel kalma
Şakacılık	Neşe, zevk, eğlence, şenlik, mizah, taşkınlık
Kişisel yeterlilik	Özerklik, bağımsızlık, onun kendisini yönetmesinden diğer herhangi bir şeye ihtiyacın olmadığı nitelik, kendini keşfetme

Hiç kimse bütün temel ihtiyaçlarını doyuramaz. Maslow'a^{49,50} göre, insanlar yaklaşık olarak fizyolojik ihtiyaçlarının %85'ini, güvenlik ihtiyacının % 70'ni, sevgi ve ait olma ihtiyacının %50'sini, saygı ihtiyacının %40'ını ve en önemli ihtiyacımız olan kendini gerçekleştirme ihtiyacının %10'unu karşılayabilir. Ayrıca, bir temel ihtiyaç tamamen doyurulmazsa, bu ihtiyacı karşılayabilmek için diğer bir ihtiyaç kendisini hissettirmeye başlar.¹⁷

2.2.4. Clark Hull'un Fizyolojik İhtiyaçlar Kuramı

Clark Hull nesnel, ölçülebilir ve belirlenebilir değişkenlerden oluşan bir güdülenme kuramı geliştirmiştir. Kuram, temelde uyaran-tepki koşullanmasının işleyişini incelemekte ve bazı yönleriyle de Darwin'in evrim kuramına dayanmaktadır. Hull'a göre, davranışın bütün nedeni biyolojik gereksinimlerde yatmaktadır.¹³

2.2.5. Clayton Alderfer'in İhtiyaçlar Kuramı

Clayton Alderfer'in geliştirdiği motivasyon teorisi üç ihtiyaçtan bahseder. Bunları, ERG yaklaşımında üç kategoriye ayırmıştır:

- Varolma (“E”xistence) ihtiyacı- alt düzey
- Aidiyet-ilişki kurma (“R”elatedness) ihtiyacı
- Gelişme (“G”rowth) ihtiyacı- üst düzey

Alderfer, Maslow'un ortaya attığı “doyumdan sonra bir üst basamağa geçilir” fikrinin oluşturduğu “doyum-ilerleme” kavramına, “doyumsuzluk sonucu ortaya çıkan hüsrana-gerileme” kavramını da eklemiştir.

Alderfer'in varolma ihtiyacı-Maslow'un fizyolojik ve güvenlik ihtiyacına, aidiyet-ilişki ihtiyacı-sosyal ihtiyaçlara, gelişme ihtiyacı da-kendini gerçekleştirme ihtiyacına karşılık gelebilir.⁵²

Tablo 2.4. ERG ve Maslow’un Teorilerindeki Adımlar⁵³

Alderfer’in ERG Teorisindeki Adımlar		Maslow’un Teorisindeki Adımlar
(E) Existence	Var olma	(Kendini Gerçekleştirme) + (Saygı, Statü)
(R) Relatedness	İlişkili Olma	Sosyal
(G) Growth	Gelişme	(Güvenlik) + (Temel ve Fiziksel)

2.2.6. Eric Fromm’un İhtiyaçlar Kuramı

Eric Fromm ise Alderfer ve Maslow’un kuramlarına ilave olarak iki ihtiyaç eklemiştir. Bu ihtiyaçlar “Amaç Edinme İhtiyacı” ve “Dünya Görüşü İhtiyacıdır”.⁵⁴

Amaç Edinme İhtiyacı: Bireyler yaşamlarını sürdürürken ve gelecek için planlar yaparken, bazı kriterleri göz önünde bulundururlar. Bu kriterlerden en önemlisi ilgi ve amaç edinme ilkesidir. İnsanlar yaşamlarını sürdürürken, bir amacı gerçekleştirir daha sonra yaşamının geriye kalanında başka amaçlar edinirler.^{54,55}

Dünya Görüşü İhtiyacı: İnsanların potansiyellerini ortaya çıkarabilmeleri ve yapmak istediklerini yalnız olarak yapabilmeleri için bir ortam gerekir. Ortam yokluğu genellikle bireyleri korkak, endişeli ve çekingen yapar. Bununla birlikte, tümüyle özgür ortamlarda kural ve talimatlardan yoksun olarak yetiştirilen çocuklarda, bazı temel sorunlar çıkabilir.⁵⁵

2.3. Öz-Belirleme Kuramına Göre Motivasyon

ÖBK’ya göre insan, kendi kendini organize edebilen bir sistemdir. İnsanın gelişme ve büyümeye olduğu gibi, sosyal bağlam tarafından uygulanan dışsal zorlamaları, kendi benliğiyle bütünleştirebilmeye yönelik de içsel bir eğilimin olduğunu savunur. Bu içselleştirme sürecinde, önemli olan bireyin özgür iradesini kullanabilmesidir.¹⁸

Motivasyon teorilerinde, genel olarak içsel motivasyonun en iyi eyleme geçirici olduğu, dışsal motivasyonun, eyleme geçirme yetisinin ise daha az olduğu ifade edilir. Ancak ÖBK’ya göre dışsal motivasyon bireyin özgür iradesini kullanması, diğer bir

deyişle, özerk karar verebilmesine göre kategorilere ayrılabilir ki bu kategorilerden biri içsel motivasyon kadar eyleme geçirici özelliğe sahiptir.⁵⁶

2.4. Öz-Belirleme Kuramı Perspektifinden Temel Psikolojik İhtiyaçlar

Öz-Belirleme (Özerk Karar Verme): Bireyin davranışlarını düzenlemesinde ve karar almasında dış faktörlerden çok içsel dinamikleriyle harekete geçmesi ve özgür seçimler yapabilmesine “öz-belirleme” denmektedir. Karar verme sürecinde birey, kendi isteklerinin yanı sıra, sosyal bağlamın gerekliliklerini göz önünde bulundurup yine kendi benliğiyle uyumlu bir karar verebilir.^{2,8}

Motivasyon ve kişilik kuramı olan öz-belirleme kuramı, motivasyonu organizmik bir bakış açısıyla ele almakta ve motivasyonu insanın kişilik gelişimini destekleyen ve doğuştan gelen bir güç olarak kabul etmektedir. Gruplar içerisindeki süreçlerde, kişinin bireysel gelişimini anlamak için psikolojik ihtiyaçların anlaşılmasını sağlayan bir kuramdır.⁵⁷⁻⁵⁹

Kurama göre, doğası gereği gelişim eğilimi taşıyan insanlar, bu eğilimin ortaya çıkması için, içinde yaşadıkları sosyal bağlam tarafından desteklenmesi gereken, evrensel ve doğuştan gelen üç temel psikolojik ihtiyacı paylaşırlar.⁸ Bu ihtiyaçlar: yeterlilik, ilişki ve özerklidir. Bu ihtiyaçların yaşanılan sosyal bağlam tarafından desteklenmesi durumunda, bireylerde olumlu durumlar gelişir. Bu olumlu durumlar, yaptıkları işlerde özgür iradeyi, diğer bir deyişle özerk karar vermeyi hissetmek, bununla birlikte gelişen, öznel, iyi olmak olarak özetlenebilir. Bireyin bu ihtiyaçlarının yaşadığı sosyal çevre tarafından engellenmesi ise olumsuz sonuçlar ortaya çıkarır. Bunlar, yapılan aktivitelere yönelik motivasyonun azalması, aktiviteye yönelik kaygı gibi olumsuz duyguların gelişmesi, ruh sağlığının bozulması ve bireyin kendine yabancılaşması olarak sıralanabilir. ÖBK’nın bu ihtiyaçların, insan doğasındaki yerini inceleyen alt teorisi “Temel Psikolojik İhtiyaçlar Teorisi” dir.¹⁰

2.4.1. Yeterlilik (Competence) İhtiyacı

Yeterlilik, bireylerin gelişim eğiliminin ve özerk karar verilmiş motivasyonlarının ortaya çıkarılması ve uzun dönemli psikolojik sağlıkları için tatmin edilmesi gereken üç temel psikolojik ihtiyaçtan birisidir.⁶⁰ Yeterlilik ihtiyacı, “bireyin sahip olduğu yeteneklerini, yeterlilik alanlarını kullanabilme ve geliştirme ihtiyacı” olarak tanımlanmaktadır. Kişisel yeterlilik kaygılarının kaynakları, bireyin göstermiş olduğu başarı, gözlemlediği bireylerin başarıları ve bireyin kendisinin başaracağı inancıdır. Yeterlilik ihtiyacı, güdülenmenin önemli bir kaynağıdır. Yeterlilik ihtiyacı, bireylerin etkin olmasını sağlayarak onları harekete geçiren ve uzun vadeli öznel iyi oluş için karşılanması gereken önemli bir ihtiyaçtır.⁹ Özetle yeterlilik ihtiyacı, bireyin kendisini çevresine hakim ve istenilen sonuçları ortaya çıkarmakta muktedir hissetmesi ya da bu süreç içerisinde yaptıkları işlerde iyiye doğru geliştiğini hissetmesiyle ilgilidir.

61,62

Albert Bandura’nın Sosyal Bilişsel Öğrenme Kuramı’na göre yeterlilik bir inanç olarak değerlendirilir. Ancak ÖBK yeterliliği, bir inançtan öte temel bir psikolojik ihtiyaç olarak değerlendirmektedir.³ Bandura’nın öz yeterlilik olarak tanımladığı inancın gelişebilmesi ise yeterlilik ihtiyacının desteklenmesiyle mümkün olabilir.

Bireyin, yeterlilik ihtiyacının kronik olarak engellenmesiyle, yaşaması muhtemel başarısızlıkları içselleştirmesi ve kendi yetenekleriyle, bunun ilişkisini kurması öğrenilmiş çaresizlik gibi olumsuz durumlar ortaya çıkarabilir. Yeterlilik ihtiyacının, sürekli olarak karşılanması ise bireyde öz yeterlilik inancını geliştirebilir.¹⁸

Öz yeterlilik inancı, bireylerin sorunlarının üstesinden gelmesinde gerekli olabilen bir ön inançtır. Bu psikolojik sorunlar arasında, çocukluk depresyonu, travma sonrası stres bozukluğu, madde kullanımı, fobiler ve yakın kişilerin kaybı gibi konular

bulunabilmektedir. Yeterlilik ihtiyacı, psikolojik sorunların çözümünün yanı sıra gerekli davranış değişikliklerinin de kazandırılmasında etkin bir rol oynamaktadır.^{60,61}

İkna beklentileri, iş başarısı, akademik başarı, sağlıklı insan ilişkilerin kurulması bunlardan bazılarıdır. İnsanın değişiklik yapabileceğine ve ilerleme göstereceğine dair inancı, hayatta karşılaşılan sorunların ve zorlukların çoğuyla başa çıkabilme konusunda önemli bir rol oynar.⁴⁷

Yeterlilik ihtiyacı, bireylerin aktivitelerinde özerk karar verebilmesi için bir esas teşkil eder.⁹ Birey her ne kadar istekli ve imkanlar içinde olursa olsun istediği bir aktivitede kendisini yeterli hissetmezse, zamanla motivasyon düzeyinde düşüş yaşar. Resim yapmak isteyip de bu konuda bir ilerleme kaydedemeyen ve kendisini zamanla yetersiz hissettiği için resim çizmeyi bırakan birey bu duruma örnek verilebilir.¹⁸

2.4.2. İlişki (Relatedness) İhtiyacı

İnsan sosyal bir varlıktır, sürekli ve dinamik bir etkileşim içerisinde. İlişki ihtiyacı bu etkileşim sürecinde, bireyin kendisi için önemli olduğunu düşündüğü kişiler tarafından sevildiğini ve yaşadığı sosyal bağlamın içinde bir gruba ait olduğunu duyumsamasıyla ilişkilidir.⁶³

Bireyin, önemli olduğunu düşündüğü kişiler aynı zamanda kendisini yakın hissettiği kişilerdir. Birey kendisini yakın hissettiği kişilerden bu ihtiyacını karşılayabilmesi, koşulsuz sevgi ve bireyin olduğu gibi kabul edilmesiyle mümkün olabilir. Bununla birlikte bireyin, bu kişilerden gelebilecek duygusal destek ve yardıma güvenebilmesi de ilişki ihtiyacı için temel oluşturmaktadır.⁶⁴ Bu ihtiyacın karşılanmasında karşılıklı yardımlaşma, saygı ve güven önemli bir yer tutar.⁶⁵

İlişki ihtiyacının engellenmesi, bireyin yaşadığı topluma yabancılaşmasına sebep olabilir. Bu ise yalnızlaşmayı geliştirebilir. Yalnızlık ve sosyal destek yetersizliği ise

birey için pek çok psikolojik sorunun kaynağıdır.⁶⁶ Depresyon bu duruma örnek olarak verilebilir.¹⁸

Bazı bireyler başkaları ile ilişki kurarak, sevme-koruma, sevilme-korunma gibi ihtiyaçlarını gidermeye çalışmaktadırlar. İlişkilerin doyurucu nitelikte olması, bu ihtiyaçların karşılanması için önemli bir ön koşuldur. İlişkilerde görev ve sorumluluk alabilme, kişinin kendini ifade etmesine ve liderlik duygularının gelişmesine de katkı sağlayacaktır.⁶⁷

2.4.3. Özerklik (Autonomy) İhtiyacı

Bireyler, günlük hayatın akışında seçimler yapmak zorunda kalırlar. Bu seçimler bazen sinemaya gitmek, tiyatroya gitmek gibi o anı etkilerken bazen de evlilik gibi insanın tüm yaşamını etkileyen seçimler olabilir. Evli olmayı, bekar kalmaya tercih etmek, bekar kalmaktan da vazgeçiş beraberinde getirir. Çünkü her bir seçim diğer seçeneklerden vazgeçmek anlamına gelmektedir. ÖBK, insanların seçim yapma sürecinde kendi özgür iradesini kullanmalarının önemini vurgular ve bununla ilgili çıkarımlarda bulunur.⁶⁵

Özerklik ihtiyacı, bireylerin aktivitelerinde (kendilerini zorunda bırakılmış hissetmek yerine) seçim yapma şansının olmasını ve aktivitelerine başlama sebebinin, kendi seçimleri olmasını hissetmesi ile ilgilidir.⁶⁵ Özerklik ihtiyacı, bireyin kendisi ile ilgili konularda özerk davranarak kendi kararlarını kendisinin alması anlamına gelmektedir. ÖBK'ya göre özerklik ihtiyacı, "bireylerin sosyal kurum ve kurallarla uyumlu bir şekilde özgür iradesini kullanabilmesi" anlamına da gelmektedir. Özerklik ihtiyacı kişilik gelişimi ve sağlıklı insan ilişkileri için önemli bir gerekliliktir. Özerklik ihtiyacı, ilişki ve yeterlilik ihtiyacından farklıdır. Özerklik ihtiyacının tatmini, yeterlilik ve ilişki ihtiyacının tatmini için ön koşuldur. Özerk olmayan bireyin kendini yeterli görmesi ve diğer bireylerle etkin ilişki kurması zor olabilecektir.^{18,68}

Özerklik ihtiyacı, içsel motivasyonun oluşturulmasında yeterlilik ihtiyacı gibi temel bir yapı taşıdır. Birey yaptığı işte ne kadar iyi olursa olsun, o işi yapmayı istemiyorsa, özerk karar verilmiş motivasyon oluşmayacaktır. Resim yapmakta oldukça yeterli bir birey resim yapmayı istemiyorsa, resim yapmaya içsel olarak motive olmayacaktır.¹⁸

Özerklik ihtiyacı, bazı çevreler tarafından birerselleşmeyi beraberinde getiren ve bireyin toplumdan bağımsız hareket etmesine yol açan bir kavram olarak algılanmıştır. Bu nedenle bütün kültürler uygun olmadığı, dolayısıyla evrensel olmadığı ileri sürülmüştür.⁶⁹ Ancak özerklik, bireylerin yaptığı işi kendisi istediği için yaptığını duyumsamasıyla ilgilidir. Burada önemli olan nokta, yapılan iş dışsal bir zorlama olsa dahi bireyin kendi benliğiyle örtüşmesidir. Bu görüş farklılığının sebebi kavram kargaşasıdır. Bağımsızlığın karşıtı, bağımlı olmak iken, özerkliğin karşıtı heteromidir. Heteromi, “bireyin kendisini başkalarının kontrol ettiğini duyumsaması” anlamına gelmektedir.⁵⁷

Motivasyon için önemli bir gösterge olan özerk karar verme (özgür iradenin kullanımı) özerklik ihtiyacının karşılanması ile yakından ilişkilidir. Özerk karar verebilen bireyler kendi hedeflerini tanımlayabilir, bu süreçte kendi varlığını gösterebilir ve çevresini kendi gereksinimlerinden haberdar edebilir, gerektiğinde haklarını ve seçimlerini savunabilir; böylece hayatının kontrolünü kendi eline alabilir ve seçimlerinin doğurduğu sorumlulukları da üstlenebilir.⁷⁰ Bunun aksine, özerk karar veremeyen bireyler ise kendilerini dışsal güçlerin bir piyonu gibi hisseder.⁷¹

2.5. Temel Psikolojik İhtiyaçların Hemşirelik Açısından Önemi

Hemşirelik, insan gereksinimlerinden doğan bir meslek olup bireylere, ailelere ve sonuçta topluma verilen bir hizmettir. Toplumsal sorunlar ve yapılar sürekli değiştiği için bir meslek olan hemşireliğin işlev ve rolleri de zamanla değişmek zorunda

kalmıştır.⁷² Ayrıca hemşirelik, “bütün olarak insana bakım hizmeti veren sağlık disiplini”. Sağlık ekibi içinde hemşirelerin bakım vericilik, karar vericilik, hasta hakları savunuculuğu ve eğiticilik gibi birçok rol ve işlevleri vardır.⁷³

Hemşire, bireyi ele alırken onun, ruhsal ve bedensel yönleri kadar, tamamlayıcı unsurları olan ailesi, grubu ve içinde yaşadığı toplumu da göz önünde bulundurmak ve sosyal ilişkilerini de incelemek durumundadır.⁷⁴

Bütüncül bakımın önemle vurgulandığı, günümüz sağlık bakım sistemi kapsamında, tek bir sağlık disiplininin, sağlıklı veya hasta birey ve ailesinin tüm gereksinimlerini tam olarak karşılayabilmesi imkansızdır. Bu nedenle sağlık bakımı ekibinin, her bir üyesinin kendi disiplinine özgü bilgi, beceri ve davranışlarla rol ve işlevlerini, sorumluluk ve yetkileri doğrultusunda işbirliği içinde yerine getirmesi beklenir.⁷²

Psikolojik ihtiyaçlarımız saygınlık, güven, sevgi, ilişki, ait olma, duyguları gösterme, şefkat gösterme ve başarı gibi ihtiyaçlardır. Bu ihtiyaçlarımız bireysel farklılıklarımız, doğamıza uygun psikolojik gerekliliklerimiz, iyi oluş ve gelişim ihtiyaçlarımızdan kaynaklanmaktadır. İhtiyaçların giderilmemesi insanda tatminsizlik durumunu ortaya çıkarmaktadır.⁷³ Kişilerde tatmin edilmemiş gereksinimler farklılık gösterebileceğinden, bu gereksinimlerin uyarılma ve tatmin edilme yöntemleri de farklı olacaktır.⁸ Başkalarından alınan tepkiler ve geribildirimlerin psikolojik ihtiyaçlarımızı karşılamamızda büyük rol oynadığı da söylenebilir. Örneğin, bireyin düşünceleri ve davranışları için başkalarından anlamlı olumlu tepkiler alması, yapıcı yaklaşımlar görmesi, özellikle yeterlilik duygusunu artırabilir. Bunun tam tersine başkalarının, bireye karşı sürekli olarak eleştirel olması ve olumsuz geribildirim vermesi, bu duygunun azalma eğilimi göstermesine ve bireyin cesaretinin kırılmasına sebep olabilir.⁶

ÖBK'ya göre temel psikolojik ihtiyaçların tatmin edilmemesi negatif sonuçlar doğurmaktadır. Kaygı, depresyon, yapılan işlere karşı duyulan motivasyonda azalma bireyin kendine ve çevresine yabancılaşması negatif sonuçlar arasında gösterilebilir.⁹ Kendisine ve çevresine yabancılaşan, yaptığı işe motive olmayan ve yaptığı işten zevk almayan, depresif eğilim gösteren bir birey kendi hayatı üzerinde etkili olamayacağı gibi çevresiyle de sağlıklı iletişim kuramayabilir ve mesleğini verimli bir şekilde icra edemeyebilir. Bu durum sağlık sektörünün büyük ve önemli bir bölümünü oluşturan hemşireler açısından değerlendirildiğinde, temel psikolojik ihtiyaçları engellenmiş hemşirelerin, kendi hayatlarında etkili olamayacağı gibi hemşirelik mesleğini de verimli bir şekilde icra edemeyecekleri söz konusu olabilir. Sağlık hizmetlerinin verimliliğinin artırılması için hemşirelerin temel psikolojik ihtiyaçlarını engelleyen faktörlerin imkanlar dahilinde ortadan kaldırılması ve bu ihtiyaçlarının desteklenmesi önem arz etmektedir.¹⁰

3. MATERYAL VE METOT

3.1. Araştırmanın Amacı ve Türü

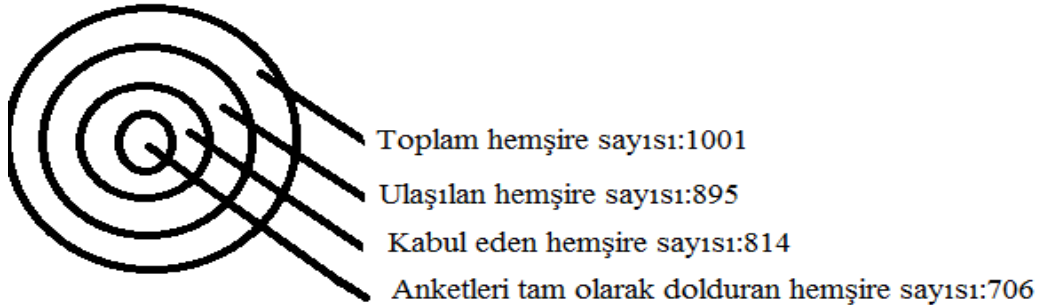
Bu araştırma, hemşirelerin temel psikolojik ihtiyaçlarını ve bunları etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla tanımlayıcı nitelikte yapılmıştır.

3.2. Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman

Araştırma, Nisan 2014–Ocak 2015 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Veriler, Van İlinde bulunan Yüzüncü Yıl Üniversitesi Dursun Odabaşı Tıp Merkezi, Van Bölge Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İpekyolu Devlet Hastanesi, Van Ağız ve Diş Sağlığı Merkezinden toplanmıştır.

3.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Dursun Odabaşı Tıp Merkezi (352), Van Bölge Eğitim ve Araştırma Hastanesi (531), İpekyolu Devlet Hastanesi (106), Van Ağız ve Diş Sağlığı Merkezinde (12), görev yapan hemşireler oluşturmaktadır (N=1001). Araştırmada herhangi bir örneklem seçim yöntemi kullanılmamış ve verilerin toplandığı tarihler arasında (yıllık, ücretsiz, hastalık, doğum izni vb.) olmayan ve ulaşılabilen 895 hemşire araştırma kapsamına alınmıştır. Bu hemşirelerden gönüllü olarak katılmak isteyen 814 hemşireye veri toplama aracı dağıtılmış, ancak 706 hemşire anket formunu tam olarak doldurmuştur. (Şekil 3.1).

Şekil 3.1. Evren ve örneklem diyagramı

3.4. Verilerin Toplanması

Veriler, araştırmacı tarafından veri toplama araçları kullanılarak toplanmıştır. Bu araçlar; “Kişisel Bilgi Formu” ile ‘Temel Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği’dir.

Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan bu form, hemşirelerin kişisel ve mesleki özelliklerini belirlemeye yönelik toplam 15 sorudan oluşmaktadır. (EK.2)

Temel Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği (TPIÖ)

Temel Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği (TPIÖ), ilk olarak iş ortamındaki temel psikolojik ihtiyaçların karşılanmışlık düzeyini belirlemeye yönelik geliştirilmiş, güvenilirlik ve geçerliği test edilmiştir. Gagné⁷¹ tarafından 2003 yılında geliştirilen TPIÖ, küçük değişikliklerle yaşamın genelindeki temel psikolojik ihtiyaçların karşılanmışlığını ölçmeye yönelik olarak dönüştürmüştür. Ölçeğin değişik formları bazı çalışmalarda kullanılmış olup güvenilirlik ve geçerliği test edilmiştir.

Sünbül ve arkadaşları tarafından²⁸ 2003 yılında TPIÖ Türkçe 'ye uyarlanırken beşli dereceleme tipi tercih edilmiştir. Bu ölçeğin, her bir maddesi bireyin gereksinim duyduğu alanlarla ilgilidir.

TPIÖ 21 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin üç alt boyutu vardır. Bireyin, bir boyuta giren maddelerden aldığı puanlar toplanarak, her bir birey için 3 alt boyutta ölçek puanı elde edilmektedir. Bu üç boyut sırasıyla:

- A) Özerklik İhtiyacı
- B) Yeterlilik İhtiyacı
- C) İlişki ihtiyaçlarıdır.

Düz cümle yapısında ve olumlu ifadeleri içeren ölçek maddeleri; 5=Çok Doğru, 4= Doğru, 3=Biraz Doğru, 2=Doğru Değil, 1=Hiç Doğru Değil şeklinde

puanlanmaktadır. Kuramsal olarak her bir madde için puanlama 1 ile 5 arasına değiştiği için ölçeğin özerklik alt boyutundan toplam puan en yüksek 35, en düşük 7’dir. Yeterlilik ihtiyacı alt boyutunda toplam puan en yüksek 30, en düşük 6’dır. İlişki alt boyutunda toplam puan en yüksek 40, en düşük 8’dir. Puan arttıkça birey daha fazla psikolojik ihtiyacının karşılandığını hissetmekte, puan düştükçe psikolojik olarak engellendiği anlaşılmaktadır. Örneğin yeterlilik boyutunda kişinin puanının yüksek olması, kişinin kendini yeterli hissettiği anlamına gelmektedir. Ölçeğin boyutlarına göre madde dağılımları aşağıda verilmiştir,⁷⁵

Özerklik ihtiyacı: Bireyin insanlarla ilişki kurarken kendini güvende hissetme ve sosyal ilişkilerinde diğerlerinden bağımsız olma arzusunu kapsamakta ve 1., 4., 8., 11., 14., 17. ve 20. maddeler olmak üzere toplam 7 maddeden oluşmaktadır.

Yeterlilik ihtiyacı: Bireyin hem yaptığı işlerde hem de istediği sonuçları çıkarmakta kendisini muktedir hissetmesiyle ilgilidir. Bu faktör 3., 5., 10.,13., 15. ve 19. maddeler olmak üzere toplam 6 maddeden oluşmaktadır.

İlişki ihtiyacı: Kişisel ilişkilerle ilgili olarak insanın başka insanlarla düşünce ve duygularını paylaşmasını, çevredeki diğer kişilerle yakın ilişkiler kurulmasını, kurulan bu yakın ilişkilerin tatmin edici olmasını kapsayan bu faktör 2., 6., 7., 9., 12., 16., 18. ve 21. maddeler olmak üzere toplam 8 maddeden oluşmaktadır.⁷⁵

Ölçeğin 3, 4, 7, 11, 15, 16, 18, 19 ve 20. maddeleri olumsuz maddelerdir.

TPİÖ’nün maddeleri ve ölçtüğü boyutlar Tablo3.1.’daki gibidir.

Tablo 3.1. Temel Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği'nin Boyutlara Göre Dağılımı

Boyut	Madde Numarası	Madde
Özerklik	1	Hayatımı nasıl yaşayacağıma karar vermede kendimi özgür hissediyorum
	4 (TM)*	Yaşamımda kendimi bastırılmış biri olarak görüyorum
	8	Fikirlerimi ve düşüncelerimi ifade etmede genellikle kendimi özgür hissediyorum
	11 (TM)*	Günlük yaşamımda, çoğu zaman bana söylenilen şeyleri yapmak zorunda kalıyorum
	14	Günlük işlerde etkileşim içinde olduğum insanlar duygularımı dikkate alırlar
	17	Günlük işlerde kendimi çok fazla kendimmiş gibi hissediyorum
	20 (TM)*	Günlük işleri nasıl yapacağıma karar vermek için fazla fırsatım yok
Yeterlilik	3 (TM)*	Sık sık, kendimin çok yetenekli olduğumu hissetmiyorum
	5	Tanıdığım insanlar yaptığım şeylerde başarılı olduğumu söylüyorlar
	10	Son zamanlarda yeni ve ilginç beceriler kazandım
	13	Çoğu zaman yaptığım şeyler bende bir başarı hissi uyandırır
	15 (TM)*	Yaşamımda ne kadar yetenekli olduğumu göstermek için fazla imkan bulamıyorum
	19 (TM)*	Genellikle kendimi çok kabiliyetli görmem
İlişki	2	Etkileşim içinde olduğum insanları gerçekten seviyorum
	6	İlişki kurduğum insanlarla anlaşabiliyorum
	7 (TM)*	Kendimle çok fazla uğraşıyorum ve fazla sosyal münasebetim yok
	9	Düzenli olarak etkileşim kurduğum insanları arkadaş olarak görürüm
	12	Hayatımdaki insanlar benim için endişelenirler
	16 (TM)*	Yakın (samimi) olduğum fazla insan yok
	18 (TM)*	Sürekli etkileşim içinde olduğum insanlar beni pek fazla seviyor gibi görünmüyorlar
	21	İnsanlar genellikle bana karşı gayet arkadaş canlısıdır

(TM)*: Madde numaraları yanındaki TM kısaltması maddenin ters madde olduğunu belirtir.

Bu araştırma kapsamında toplanan veriler ile iç tutarlık katsayısı hesaplanmış, tüm ölçek için 0.76, özerklik alt boyutu için 0.74, yeterlilik alt boyutu için 0.68 ve ilişki alt boyutu için 0.71 olarak bulunmuştur.

3.5. Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırmadan elde edilen veriler, araştırmacı tarafından bilgisayar ortamına aktarıldıktan sonra bir istatistik uzmanı tarafından SPSS 20 istatistik paket programı ile değerlendirilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde Cronbach Alfa Katsayısı, frekans ve yüzde dağılımı, tanımlayıcı istatistikler, bağımsız gruplarda t-testi, One Way Anova Kruskal Wallis önemlilik testi kullanılmıştır.

3.6. Araştırmanın Etik İlkeleri

Araştırmanın planlama aşamasında gerekli izin, araştırmada kullanılması düşünülen ölçekleri geliştiren araştırmacı tarafından e-posta yoluyla alınmıştır (EK-7). Araştırmaya başlamadan önce Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Etik Kurul Onayı (EK-5), verilerin toplanmasından önce de araştırmanın yapılacağı kurumlardan yazılı izinler alınmıştır (EK-6). Veri toplama aşamasında hemşireler, araştırma konusunda bilgilendirilerek sözlü onayları alınmıştır. Ayrıca hemşirelere araştırmaya katılmaları durumunda verdikleri bilgilerin gizli tutulacağı ve sadece bu araştırmada kullanılacağı belirtilerek “Gizlilik ve Gizliliğin Korunması” ilkesine özen gösterilmiştir.

3.7. Araştırmanın Genellenebilirliği

Araştırma verileri, Van ilinde bulunan dört hastanede çalışan hemşirelerden elde edildiği için araştırma bulguları, bu araştırma kapsamındaki hemşirelerle genellenebilir.

4. BULGULAR

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulgular sunulmuştur.

Tablo 4.1. Hemşirelerin Sosyo-Demografik Özelliklerinin Dağılımı

Özellikler	n	%
Cinsiyet		
Kadın	447	63.3
Erkek	259	36.7
Yaş		
18-25 yaş	242	34.3
26-33 yaş	325	46.0
34 ve ↑	139	19.7
Eğitim		
Sağlık meslek lisesi	157	22.2
Önlisans	174	24.6
Lisans	347	49.2
Lisansüstü	28	4.0
Medeni durum		
Bekar	348	49.3
Evli	358	50.7
Çocuk sahibi olma durumu		
Olan	296	41.9
Olmayan	410	58.1
Çocuk sayısı(n=296)		
1	108	36.5
2	122	41.2
3	52	17.6
4 ve↑	14	4.7
Gelir durumu algısı		
Yeterli	111	15.8
Kısmen yeterli	234	33.1
Yetersiz	229	32.4
Çok yetersiz	132	18.7

Araştırma kapsamına alınan hemşirelerin sosyo-demografik özellikleri incelendiğinde (Tablo 4.1), hemşirelerin %63.3'ünün kadın, %46.0'sının 26-33 yaş aralığında, %49.2'sinin lisans mezunu, %50.7'sinin evli olduğu, %58.1'inin çocuk sahibi olmadığı, %41.2'sinin 2 çocuk sahibi olduğu ve %33.1'inin gelir durumunun kısmen yeterli olduğu saptanmıştır.

Tablo 4.2. Hemşirelerin Mesleki Özelliklerinin Dağılımı

Özellikler	n	%
Çalışılan hastane		
Yüzüncü Yıl Üni. Dursun Odabaşı Tıp Merkezi	249	35.3
Van Bölge Eğitim ve Araştırma Hastanesi	358	50.7
İpekyolu Devlet Hastanesi	89	12.6
Van Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi	10	1.4
Toplam çalışma yılı		
1-5 yıl	375	53.1
6-10 yıl	217	30.8
11-15 yıl	65	9.2
16 yıl ve ↑	49	6.9
Çalışılan birim		
Cerrahi birimler	137	19.4
Dahili birimler	112	15.9
Çocuk	123	17.4
Yoğun bakım	135	19.1
Diş	10	1.4
Poliklinik	189	26.8
Çalışılan pozisyon		
Hemşirelik Hizmetleri Müdürü	4	0.6
Hemşirelik Hizmetleri Müdür Yardımcısı	12	1.7
Klinik Başhemşiresi	17	2.4
Klinik Sorumlu Hemşiresi	70	9.9
Klinik hemşiresi	603	85.4
Çalışılan birimdeki çalışma süresi		
1-5 yıl	504	71.4
6-10 yıl	156	22.1
11-15 yıl	35	5.0
16 yıl ve ↑	11	1.5
Günlük iş yükü durumu		
Çok Fazla	247	35.0
Fazla	280	39.7
Normal	155	22.0
Az	10	1.3
Çok az	14	2.0
Mesleği sevmeye derecesi		
Çok seviyor	72	10.2
Seviyor	243	34.4
Kararsız	83	11.8
Sevmiyor	207	29.3
Hiç sevmiyor	101	14.3
Kurumun beklentilerini karşılama durumu		
Çok karşılıyor	11	1.5
Karşılıyor	134	19.0
Kararsız	128	18.1
Karşılamıyor	302	42.8
Hiç karşılamıyor	131	18.6

Tablo 4.2. (devam)

Özellikler	n	%
Çalışılan kurumda duygu ve düşüncelerin dikkate alınma derecesi		
Çok dikkate alınıyor	19	2.7
Dikkate alınıyor	157	22.2
Kararsızım	116	16.5
Dikkate alınmıyor	250	35.4
Hiç dikkate alınmıyor	164	23.2

Hemşirelerin mesleki özelliklerinin dağılımı tablo 4.2’de görülmektedir. Hemşirelerin % 50.7’sinin Van Bölge Eğitim ve Araştırma Hastanesi, %35.3’ünün Yüzüncü Yıl Üniversitesi Dursun Odabaşı Tıp Merkezi, %12.6’sının İpekyolu Devlet Hastanesi, %1.4’ünün Van Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi’nde çalıştığı belirlenmiştir.

Hemşirelerin %53.1’inin toplam çalışma süresinin 1-5 yıl, %30.8’inin 6-10 yıl, %9.2’sinin 11-15 yıl, %6.9’unun 16 yıl ve daha fazla olduğu saptanmıştır.

Hemşirelerin %19.4’ünün cerrahi, %15.9’unun dahili, %17.4’ünün çocuk, %19.1’inin yoğun bakım birimlerinde, %1.4’ünün diş kliniğinde, %26.8’inin ise poliklinikte görev yaptığı ve ayrıca %0.6’ünün hemşirelik hizmetleri müdürü, %1.7’sinin hemşirelik hizmetleri müdür yardımcısı, %2.4’ünün klinik başhemşiresi, %9.9’unun klinik sorumlu hemşiresi, %85.4’sinin klinik hemşiresi olarak çalıştığı tespit edilmiştir.

Hemşirelerin %71.4’ünün 1-5 yıl, %22.1’inin 6-10 yıl, %5.0’inin 11-15 yıl ve %1.6’sının ise 16 yıl ve üzeri süredir şu an çalıştığı birimde görev yaptığı saptanmıştır.

Hemşirelerin %35.0’i günlük iş yükünün çok fazla, %39.7’si fazla, %22.0’si normal, %1.4’ü az, %2.0’si çok az olduğunu ve hemşirelerin %34.4’ü mesleği sevdiğini, %10.2’si çok sevdiğini, %11.8’i kararsız olduğunu, %29.3’ü sevmediğini, %14.3’ü ise hiç sevmediği belirlenmiştir.

Hemşirelerin %42.8'i kurumun beklentilerini karşılamadığını, %19.0'ı karşıladığını, %18.6'sı hiç karşılamadığını, %18.1'i kararsız olduğunu, %1.6'sı çok karşıladığı bulunmuştur.

Hemşirelerin %35.4'ü çalışılan kurumda duygu ve düşüncelerin dikkate alınmadığını, %23.2'si hiç dikkate alınmadığını, %22.2'si dikkate alındığını, %16.4'ü kararsız olduğunu ve %2.7'si çok dikkate alındığı belirlenmiştir.

Tablo 4.3. TPIÖ'den Alınan Min-Max Puanlar ve Alınan Puan Ortalamalarının Dağılımı

Ölçek Alt Boyutları	Ölçekten Alınan	Ölçekten Alınan Puan
	Min-Max Puanlar	Ortalamaları $\bar{X} \pm SS$
Özerklik ihtiyacı	8-35	22.61±4.58
Yeterlilik ihtiyacı	7-30	19.91±3.13
İlişki (aidiyet) ihtiyacı	15-37	27.43±3.95
Toplam Puan	39-99	69.61±8.84

TPIÖ'nden alınan min-max puanlar ve puan ortalamalarının dağılımı incelendiğinde (Tablo 4.3.), özerklik ihtiyacı alt boyutundan en düşük 8 en yüksek 35, yeterlilik ihtiyacı alt boyutundan en düşük 7 en yüksek 30, ilişki ihtiyacı alt boyutundan en düşük 15 en yüksek 37 ve toplamda en düşük 39 en yüksek 99 puan alındığı belirlenirken, hemşirelerin özerklik ihtiyacı alt boyutundan 22.61±4.58, yeterlilik ihtiyacı alt boyutundan 19.91±3.13, ilişki ihtiyacı alt boyutundan 27.43±3.95 puan aldığı ve toplam puan ortalamasının ise 69.61±8.84 olduğu saptanmıştır.

Tablo 4.4. Hemşirelerin Tanıtıcı Özelliklerinin TPIÖ Ortalamalarıyla Karşılaştırılması

Özellikler	ALT BOYUTLAR			Toplam puan
	Özerklik $\bar{X} \pm SS$	Yeterlilik $\bar{X} \pm SS$	İlişki $\bar{X} \pm SS$	
Cinsiyet				
Kadın	27.19±3.79	20.15±3.06	27.57±3.92	70.00±8.82
Erkek	26.91±3.87	19.51±3.22	27.18±3.99	68.94±8.87
Test ve p değeri	t=0.94, p>0.05	t=2.62, p<0.05	t=1.28, p>0.05	t=1.54, p>0.05
Yaş				
18-25 yaş	27.26±3.85	20.08±3.20	27.59±3.92	70.04±9.21
26-33 yaş	27.14±3.70	19.81±3.02	27.51±3.88	69.83±8.41
34 ve ↑	26.65±4.03	19.87±3.30	26.94±4.14	68.36±9.13
Test ve p değeri	f=1.19, p>0.05	f=0.54, p>0.05	f=1.35, p>0.05	f=1.77, p>0.05
Eğitim				
Sğlk. Mes. Lis.	22.44±5.11	19.92±3.17	27.59±3.97	69.74±9.88
Önlisans	22.38±4.57	20.19±3.18	26.97±4.01	69.33±8.46
Lisans	22.78±4.24	19.71±3.11	27.63±3.90	69.66±8.52
Lisansüstü	22.82±5.68	20.75±2.82	26.82±3.96	70.07±9.39
Test ve p değeri	KW=0.38, p>0.05	KW=6.41, p>0.05	KW=3.95, p>0.05	KW=0.34, p>0.05
Medeni durum				
Bekar	27.63±3.74	20.00±3.23	27.63±3.74	70.20±8.92
Evli	27.23±4.13	19.83±3.04	27.23±4.13	69.04±8.75
Test ve p değeri	t=1.36, p>0.05	t=0.72, p>0.05	t=1.36, p>0.05	t=1.75, p>0.05
Çocuk sahibi olma durumu				
Olan	22.27±4.25	19.82±3.05	27.23±4.18	69.04±8.56
Olmayan	22.85±4.80	19.98±3.20	27.57±3.77	70.03±9.03
Test ve p değeri	t=1.13, p>0.05	t=1.67, p>0.05	t=0.68, p>0.05	t=1.47, p>0.05
Çocuk sayısı(n=296)				
1	22.60±3.87	20.05±2.95	27.13±4.19	69.56±8.06
2	22.39±4.35	20.03±2.92	27.39±4.06	69.50±8.85
3	21.03±4.59	19.32±3.45	27.05±4.29	67.00±8.66
4 ve↑	23.21±4.45	18.07±2.81	27.21±5.08	68.50±9.20
Test ve p değeri	KW=5.87, p>0.05	KW=6.65, p>0.05	KW=0.23, p>0.05	KW=3.88, p>0.05
Gelir durumu algısı				
Yeterli	23.83±4.07	20.21±3.15	28.02±4.86	71.03±9.63
Kısmen yeterli	23.22±4.32	20.23±2.89	27.56±3.65	70.68±8.09
Yetersiz	22.24±4.54	19.59±3.24	27.25±3.78	68.86±8.69
Çok yetersiz	21.11±5.05	19.67±3.30	27.00±3.84	67.42±9.19
Test ve p değeri	f=9.55, p<0.05	f=2.22, p>0.05	f=1.60, p>0.05	f=6.26, p<0.05

Hemşirelerin sosyo-demografik özelliklerinin TPIÖ puan ortalamalarıyla karşılaştırılması Tablo 4.4'te görülmektedir. Kadın hemşirelerin özerklik (27.19±3.79), yeterlilik (20.15±3.06), ilişki (27.57±3.92) alt boyutu ve toplam puan ortalamasının (70.00±8.82) erkek hemşirelerden daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Hemşirelerin

cinsiyet durumları ile yeterlilik alt boyut puan ortalaması arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu ($p<0.05$), özerklik, ilişki alt boyut puan ortalamaları ve toplam puan ortalaması arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir. ($p>0.05$).

18-25 yaş grubundaki hemşirelerin özerklik (27.26 ± 3.85), yeterlilik (20.08 ± 3.20), ilişki (27.59 ± 3.92) alt boyutu ve toplam puan ortalamasının (70.04 ± 9.21) diğer yaş gruplarına göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Hemşirelerin yaş grupları ile ölçek alt boyut puan ortalamaları ve toplam puan ortalaması arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptanmıştır ($p>0.05$).

Lisansüstü öğrenim mezunu hemşirelerin özerklik (22.82 ± 5.68), yeterlilik (20.75 ± 2.82) alt boyut puan ortalaması ve toplam puan ortalamasının (70.07 ± 9.39), lisans mezunu hemşirelerin ilişki (27.63 ± 3.90) alt boyutu puan ortalamasının diğer gruplara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Hemşirelerin eğitim durumları ile ölçek alt boyut puan ortalamaları ve toplam puan ortalaması arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($p>0.05$).

Bekar hemşirelerin özerklik (27.63 ± 3.74), yeterlilik (20.00 ± 3.23), ilişki (27.63 ± 3.74) alt boyutu ve toplam puan ortalamasının (70.20 ± 8.92) evli hemşirelere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Hemşirelerin medeni durumları ile ölçek alt boyut puan ortalamaları ve toplam puan ortalaması arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptanmıştır ($p>0.05$).

Çocuk sahibi olmayan hemşirelerin özerklik (22.85 ± 4.80), yeterlilik (19.98 ± 3.20), ilişki (27.57 ± 3.77) alt boyutu ve toplam puan ortalamasının (70.03 ± 9.03) çocuk sahibi olan hemşirelere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Hemşirelerin çocuk sahibi olma durumları ile ölçek alt boyut puan ortalamaları ve toplam puan ortalaması arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($p>0.05$).

Dört veya daha fazla sayıda çocuk sahibi olan hemşirelerin, özerklik (23.21 ± 4.45) alt boyut puan ortalamasının daha yüksek olduğu saptanırken, iki çocuk sahibi olan hemşirelerin yeterlilik (20.05 ± 2.92), ilişki (27.39 ± 4.06) alt boyutu ve toplam puan ortalamasının (69.56 ± 8.85) diğer gruplara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Hemşirelerin sahip oldukları çocuk sayısı durumları ile ölçek alt boyut puan ortalamaları ve toplam puan ortalaması arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptanmıştır ($p > 0.05$).

Gelir durumunun yeterli olduğunu ifade eden hemşirelerin özerklik (23.83 ± 4.07), ilişki (28.02 ± 4.86) alt boyutu ve toplam puan ortalamasının (71.73 ± 9.63) kısmen yeterli olduğunu ifade eden hemşirelerin yeterlilik (20.23 ± 2.89), alt boyutu puan ortalamasının diğer gruplara göre daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Tablo 4.5. Hemşirelerin Mesleki Özelliklerinin TPİÖ Puan Ortalamalarıyla Karşılaştırılması

Özellikler	ALT BOYUTLAR			Toplam puan $\bar{X} \pm SS$
	Özerklik $\bar{X} \pm SS$	Yeterlik $\bar{X} \pm SS$	İlişki $\bar{X} \pm SS$	
Çalışılan hastane				
Yüzüncü Yıl Üni. Dursun Odabaşı				
Tıp Merkezi	22.14±4.54	19.78±3.06	27.08±3.75	68.99±8.37
Van Bölge Eğitim ve Araştırma Hst.	23.17±4.33	20.01±3.23	27.75±4.16	70.28±8.96
İpekyolu Devlet Hastanesi	21.46±5.42	19.98±2.96	27.16±3.52	68.61±9.66
Van Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi	24.00±3.01	19.10±3.41	27.10±4.22	70.20±7.50
Test ve p değeri	KW=12.95, p<0.05	KW=0.29, p>0.05	KW=6.91, p>0.05	KW=3.93, p>0.05
Toplam çalışma yılı				
1-5 yıl	22.98±4.49	20.09±3.00	27.80±3.83	70.51±8.73
6-10 yıl	22.70±4.48	19.76±3.37	27.29±3.86	69.37±8.67
11-15 yıl	20.29±4.47	19.69±3.05	26.00±4.42	65.72±8.09
16 yıl ve ↑	22.38±5.06	19.51±3.12	27.14±4.16	69.00±10.09
Test ve p değeri	f=6.60, p<0.05	f=0.96,p>0.05	f=4.16, p<0.05	f=5.72, p<0.05
Çalışılan birim				
Cerrahi birimler	22.83±5.18	19.86±2.97	26.91±4.08	69.60±9.85
Dahili birimler	23.02±4.54	19.94±3.71	29.60±3.47	70.46±8.86
Çocuk	22.67±3.98	19.83±2.78	27.17±3.49	69.68±7.35
Yoğun bakım	22.06±4.73	19.76±3.17	27.08±3.98	68.88±9.04
Diş	24.00±3.01	19.10±3.41	27.10±4.22	70.20±7.50
Poliklinik	22.47±4.47	20.14±3.08	26.95±3.98	69.58±8.94
Test ve p değeri	KW=4.87, p>0.05	KW=1.78, p>0.05	KW=41.88, p<0.05	KW=3.07, p>0.05
Çalışılan pozisyon				
Hemşirelik Hizmetleri Müdürü	23.00±2.70	20.75±1.89	29.50±4.72	73.25±3.94
Hemşirelik Hizmetleri Müdür Yrd.	22.41±3.08	20.25±2.98	26.83±3.51	69.50±7.79
Klinik Başhemşiresi	21.88±2.86	19.17±2.57	27.35±3.95	67.82±7.40
Klinik Sorumlu Hemşiresi	22.57±4.46	20.17±2.74	27.77±3.80	69.90±7.10
Klinik hemşiresi	22.63±4.68	19.89±3.20	27.39±3.97	69.61±9.11
Test ve p değeri	KW=1.21, p>0.05	KW=2.15, p>0.05	KW=2.22, p>0.05	KW=2.18, p>0.05
Çalışılan birimdeki çalışma süresi				
1-5 yıl	22.72±4.55	20.01±3.11	27.71±3.83	70.07±8.73
6-10 yıl	22.75±4.51	19.85±3.25	26.98±4.04	69.27±8.94
11-15 yıl	20.74±5.15	19.02±2.88	26.20±4.29	65.85±8.87
16 yıl ve ↑	21.45±4.29	19.36±3.41	24.63±4.84	65.45±9.70
Test ve p değeri	KW=5.61, p>0.05	KW=4.78, p>0.05	KW=9.07, p<0.05	KW=10.77, p<0.05
Günlük iş yükü durumu				
Çok Fazla	21.92±4.81	20.06±3.25	26.98±3.98	68.63±9.06
Fazla	22.90±4.79	20.06±3.13	27.75±3.87	70.41±9.19
Normal	23.21±3.66	19.69±2.94	27.56±3.94	70.12±7.94
Az	22.50±4.71	17.90±2.80	27.50±4.92	67.50±8.75
Çok az	22.14±4.20	18.35±2.53	27.35±4.12	66.92±5.53
Test ve p değeri	KW=8.16, p>0.05	KW=9.45, p>0.05	KW=5.58, p>0.05	KW=7.38, p>0.05

Tablo 4.5. (devam)

Özellikler	ALT BOYUTLAR			Toplam puan $\bar{X} \pm SS$
	Özerklik $\bar{X} \pm SS$	Yeterlik $\bar{X} \pm SS$	İlişki $\bar{X} \pm SS$	
Mesleği sevmeye durumu				
Çok seviyor	24.05±4.53	20.75±3.22	28.52±4.54	73.04±9.78
Seviyor	23.17±4.12	20.09±2.95	27.67±3.73	70.56±8.14
Kararsız	22.97±4.16	19.90±2.99	27.44±4.16	69.98±8.47
Sevmiyor	22.03±4.84	19.77±3.25	27.08±3.82	68.71±9.13
Hiç sevmiyor	21.08±4.96	19.20±3.25	26.78±3.96	66.45±8.37
Test ve p değeri	f=6.63,p<0.05	f=2.88,p<0.05	f=2.72,p<0.05	f=7.45,p<0.05
Kurumun beklentilerini karşılama durumu				
Çok karşılıyor	26.18±4.21	21.09±3.67	27.18±4.68	73.90±11.57
Karşılıyor	23.45±3.98	20.14±3.14	27.85±4.37	71.10±8.75
Kararsız	22.73±4.56	20.34±2.94	27.81±3.67	70.49±8.62
Karşılamıyor	22.50±4.46	19.80±3.01	27.23±3.79	69.26±8.45
Hiç karşılamıyor	21.57±5.18	19.44±3.47	27.09±4.03	67.70±9.42
Test ve p değeri	KW=16.94, p>0.05	KW=6.14, p>0.05	KW=4.92, p>0.05	KW=13.74, p<0.05
Çalışılan kurumda duygu ve düşüncelerin dikkate alınma durumu				
Çok dikkate alınıyor	23.42±3.90	19.42±2.83	27.63±5.16	70.26±9.05
Dikkate alınıyor	23.26±4.12	20.22±3.25	28.17±4.05	71.21±8.46
Kararsızım	22.87±4.13	19.97±2.93	27.68±3.85	70.02±8.28
Dikkate alınmıyor	22.63±4.75	19.88±3.03	27.04±3.73	69.42±8.99
Hiç dikkate alınmıyor	21.67±5.00	19.69±3.35	27.10±4.02	68.03±9.15
Test ve p değeri	KW=8.70, p>0.05	KW=4.41, p>0.05	KW=11.54, p<0.05	KW=12.16, p<0.05

Hemşirelerin mesleki özelliklerinin TPIÖ puan ortalamalarıyla karşılaştırılması tablo 4.5’de görülmektedir. Van Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi’nde çalışan hemşirelerin özerklik (24.00±3.01) alt boyut puan ortalamasının, Van Bölge Eğitim ve Araştırma Hastanesi’nde çalışan hemşirelerin ise yeterlilik (20.01±3.23), ilişki (27.75±4.16) alt boyutu ve toplam puan ortalamasının (70.28±8.96) diğer gruplara göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Hemşirelerin çalıştığı hastane ile özerklik alt boyut puan ortalaması arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu (p<0.05), yeterlilik, ilişki alt boyut puan ortalamaları ve toplam puan ortalaması arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptanmıştır (p>0.05).

Meslekte toplam çalışma süresi 1-5 yıl arasında olan hemşirelerin, özerklik (22.98±4.49), yeterlilik (20.09±3.00), ilişki (27.80±3.83) alt boyutu ve toplam puan ortalamasının (70.51±8.73) diğer gruplara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Hemşirelerin toplam çalışma süreleri ile özerklik, ilişki alt boyut puan ortalamaları ve toplam puan ortalaması arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu ($p<0.05$), yeterlilik alt boyut puan ortalaması arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir. ($p>0.05$).

Diş kliniğinde çalışan hemşirelerin, özerklik (24.00 ± 3.01) alt boyut puan ortalamasının, poliklinikte çalışan hemşirelerin yeterlilik (20.14 ± 3.08) alt boyut puan ortalamasının, dahili birimlerde çalışan hemşirelerin ise ilişki (29.60 ± 3.47) alt boyutu ve toplam puan ortalamasının (70.46 ± 8.86) diğer gruplara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Hemşirelerin çalıştığı klinikler ile ilişki alt boyut puan ortalaması arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu ($p<0.05$), yeterlilik, özerklik alt boyut puan ortalamaları ve toplam puan ortalaması arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptanmıştır ($p>0.05$).

Hemşirelik hizmetleri müdürü olarak çalışan hemşirelerin, özerklik (23.00 ± 2.70), ilişki (29.50 ± 4.72) alt boyutu ve toplam puan ortalamasının (73.25 ± 3.94), hemşirelik hizmetleri müdür yardımcısı pozisyonunda çalışanların ise yeterlilik (20.25 ± 2.98) alt boyut puan ortalamasının diğer gruplara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Hemşirelerin çalışma pozisyonları ile ölçek alt boyut puan ortalamaları ve toplam puan ortalaması arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($p>0.05$).

Çalışmakta olduğu birimde 1-5 yıldır çalışan hemşirelerin özerklik (22.75 ± 4.55), yeterlilik (20.01 ± 3.11), ilişki (27.71 ± 3.83) alt boyutu ve toplam puan ortalamasının (70.07 ± 8.73) diğer gruplara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Hemşirelerin çalışmakta olduğu birimde çalışma süreleri ile ilişki alt boyut puan ortalaması ve toplam puan ortalaması arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu ($p<0.05$), yeterlilik

ve özerklik alt boyut puan ortalaması arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptanmıştır ($p>0.05$).

Günlük iş yükünün normal olduğunu ifade eden hemşirelerin özerklik (23.21 ± 3.66) alt boyut puan ortalamasının, fazla olduğunu ifade eden hemşirelerin yeterlilik (20.06 ± 3.13), ilişki (27.75 ± 3.87) alt boyutu ve toplam puan ortalamasının (70.41 ± 9.19) diğer gruplara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Hemşirelerin günlük iş yükü durumları ile ölçek alt boyut puan ortalamaları ve toplam puan ortalaması arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($p>0.05$).

Mesleğini çok seven hemşirelerin özerklik (24.05 ± 4.53), yeterlilik (20.75 ± 3.22), ilişki (28.52 ± 4.54) alt boyutu ve toplam puan ortalamasının (73.04 ± 9.78) diğer gruplara göre daha yüksek, hemşirelerin mesleğini sevmeye durumları ile ölçek alt boyut puan ortalamaları ve toplam puan ortalaması arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($p<0.05$).

Kurumun beklentileri karşılama durumu, hemşirelerin özerklik (26.18 ± 4.21), yeterlilik (21.09 ± 3.67), ilişki (27.88 ± 4.68) alt boyutu ve toplam puan ortalamasının (73.90 ± 11.57) diğer gruplara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Hemşirelerin kurumun beklentilerini karşılama durumları ile özerklik alt boyut puan ve toplam puan ortalaması arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu ($p<0.05$), yeterlilik ve ilişki alt boyut puan ortalamaları arasındaki farkın ise istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir. ($p>0.05$).

Çalıştıkları kurumda duygu ve düşüncelerinin çok dikkate alındığını belirten hemşirelerin özerklik (23.42 ± 3.90), yeterlilik (19.42 ± 2.83) alt boyutu ve toplam puan ortalamasının (70.26 ± 9.05), duygu ve düşüncelerinin dikkate alındığını ifade eden hemşirelerin ise ilişki (28.17 ± 4.05) alt boyut puan ortalamasının diğer gruplara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Hemşirelerin çalıştıkları kurumda duygu ve

düşüncelerinin dikkate alınma durumları ile ilişki alt boyut puan ve toplam puan ortalaması arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu ($p<0.05$), yeterlilik ve özerklik alt boyut puan ortalamaları arasındaki farkın ise istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptanmıştır ($p>0.05$).

5. TARTIŞMA

Bu bölümde araştırmadan elde edilen veriler ilgili literatür ile tartışılmıştır.

Araştırma kapsamına alınan hemşirelerin sosyo-demografik özellikleri incelendiğinde, hemşirelerin çoğunun kadın ve evli olduğu, büyük çoğunluğunun lisans mezunu olduğu ve gelir durumunun kısmen yeterli olduğu saptanmıştır. Çalışma sürelerinin değişkenlik gösterdiği, farklı birimlerde ve farklı pozisyonlarda çalıştıkları belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan hemşirelerin TPIÖ toplam puan ortalamalarının 69.61 ± 8.84 olduğu belirlenmiştir. TPIÖ ölçeği alt boyut puan ortalamaları ise, özerlik ihtiyacı alt boyutu için 22.61 ± 4.58 , yeterlilik ihtiyacı alt boyutu için 19.91 ± 3.13 iken, ilişki alt boyutu için ise 27.43 ± 3.95 olarak belirlenmiştir. Bu puan ortalamalarının yüksek düzeyde olduğu saptanmıştır. Türk'ün⁷⁶ Doğan ve Eryılmaz'ın⁷⁷ akademisyenleri değerlendirdikleri çalışmada TPIÖ ölçek alt boyutlarının ve toplam puan ortalamalarının yüksek düzeyde olduğu belirtilmiştir. Bu sonuçlar araştırma bulguları ile paralellik göstermektedir.

Ölçeğe göre alınan puan yükseldikçe, psikolojik ihtiyacın daha iyi karşılandığı, hemşirelerin kendilerini özerk ve yeterli hissettikleri, aynı zamanda çevrelerindeki bireylerle kurdukları ilişkileri olumlu algıladıkları anlaşılmakta; kendi seçimlerini yapmada, yeteneklerini kullanma ve geliştirme alanında olumlu davranış sergiledikleri sonucu ortaya çıkmaktadır.

Hemşirelerin cinsiyet değişkenine göre temel psikolojik ihtiyaçları alt boyutlarından özerklik, ilişki alt boyutu ve ölçek toplam puan ortalamasında fark anlamlı bulunmamış, ancak yeterlilik ihtiyacında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Puan ortalamalarına baktığımızda, erkek hemşirelerin yeterlik, özerklik, ilişki alt boyutu ve ölçek toplam puan ortalaması, kadın hemşirelere göre daha düşük bulunmuştur. Buna

göre erkek hemşirelerin, kadın hemşirelere göre yeterlilik ihtiyacının düşük olduğu söylenebilir. Bu araştırmada; temel psikolojik ihtiyaçların yeterlilik boyutunda kadın ve erkek arasındaki anlamlı farklılığın, cinsiyetler arasındaki farklı tutum ve davranışlardan kaynaklandığı düşünülebilir.

Araştırmaya katılan hemşirelerin yaş gruplarına göre puan ortalamaları değerlendirildiğinde; 18-25 yaş grubundaki hemşirelerin özerklik, yeterlilik, ilişki alt boyutu ve toplam puan ortalamasının, diğer yaş gruplarına göre daha yüksek olduğu fakat bu farklılığın anlamlı olmadığı tespit edilmiştir. Türk⁷⁶'ün, çalışmasında yaş değişkeni bakımından, akademisyenlerin özerklik, yeterlilik ve ilişki değişkenleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığını belirtmiştir. Bayraktar'ın⁷⁸ hakemlerde, Annaberdiyev'in⁶⁰ öğrencilerde yaptığı çalışma bulgularıyla bu araştırma sonuçları paralellik göstermektedir.

Bu araştırmada hemşirelerin eğitim durumlarına göre; özerklik, yeterlilik, ilişki alt boyutu ve toplam puan ortalamasının anlamlı olmadığı belirlenmiştir. Türk'ün⁷⁶ yaptığı çalışmada akademisyenlerin öğrenim durumu değişkenine göre temel psikolojik ihtiyaçlardan özerklik, yeterlilik, ilişki arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığını belirtmiştir. Arslanoğlu ve ark.'nın⁷⁹ voleybol hakemlerinin katılımı ile yaptıkları çalışmada, hakemlerin eğitim düzeyi değişkenine göre temel psikolojik ihtiyaçlardan özerklik, yeterlik ve ilişki ihtiyacı arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu çalışma bulguları, yapılan araştırma sonuçları ile paralellik göstermektedir.

Hemşirelerin medeni durumlarına göre, temel psikolojik ihtiyaç alt boyutlarından özerklik, yeterlilik ve ilişki puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Türk'ün⁷⁶ çalışmasında da, medeni duruma göre temel psikolojik ihtiyaç alt boyutlarından özerklik, yeterlilik ve ilişki arasında anlamlı bir

farklılık bulunmadığını belirtmiştir. Bu çalışma bulgusu, yapılan araştırma sonuçlarıyla paralellik göstermektedir.

Bu araştırmada, çocuk sahibi olmayan hemşirelerin, temel psikolojik ihtiyaç alt boyutlarından özerklik, yeterlilik ve ilişki puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Türk'ün⁷⁶ akademisyenlerin çocuk sahibi olma durumlarına göre, temel psikolojik ihtiyaç alt boyutlarından özerklik, yeterlilik ve ilişki puan ortalaması arasında anlamlı bir farklılık olmadığını belirtmiştir. Bu çalışma bulgusu, yapılan araştırma sonuçlarıyla paralellik göstermektedir.

Hemşirelerin gelir durumu algısına göre, temel psikolojik ihtiyaçlar alt boyutlarından özerklik alt boyutu ve toplam puan ortalaması arasındaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur. Yeterlilik ve ilişki alt boyutu arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Türk'ün⁷⁶ çalışmasında akademisyenlerin gelir düzeyi değişkenine göre temel psikolojik ihtiyaç alt boyutlarından, yeterlilik alt boyutu ve ilişki puan ortalaması arasında anlamlı bir farklılık bulunmazken özerklik alt boyutu puan ortalaması arasında anlamlı bir farklılık bulunduğu belirtilmiştir. Bu çalışma bulgusu, yapılan araştırma sonuçlarıyla paralellik göstermektedir.

Hemşirelerin çalıştıkları hastane ile özerklik alt boyut puan ortalaması arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu ve yeterlik, ilişki alt boyut puan ortalamaları ve toplam puan ortalaması arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir. Hemşirelerin çalıştıkları, Van Ağız ve Diş Sağlığı Merkezinde, özerklik alt boyut puan ortalamasının anlamlı olmasının, hemşire sayısının az olmasından ve hemşirelerin kendi özgür iradelerini kullanmalarından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Hemşirelerin toplam çalışma yılı; temel psikolojik ihtiyaçlarının alt boyutlarından özerklik ve ilişki alt boyutu ile toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuş, yeterlilik puan ortalamasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Hizmet süresi 1-5 yıl olan hemşirelerin psikolojik ihtiyaçlarındaki tatminin, çalışma yılı farklı olan diğer hemşirelere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu durum hastanenin genç bir hemşire topluluğundan oluştuğunu göstermektedir. Aynı zamanda hizmet yılı artışı ile hemşirelerin psikolojik ihtiyaçlarının artışı arasında da doğru bir orantı olduğu düşünülebilir. Yine hizmet yılı fazla olan hemşirelerin temel psikolojik ihtiyaçlar bakımından daha az tatmin oldukları söylenebilir. Bunun nedeni olarak da, evlilik, çocuk sahibi olma, çalışma koşullarının ağırlığı, hemşirelerin kendisine ve ailesine zaman ayıramaması olarak düşünülmektedir.

Hemşirelerin çalıştıkları birimde, temel psikolojik ihtiyaçları alt boyutlarından özerklik, yeterlilik ve toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık saptanmazken, ilişki alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda; ilişki alt puan ortalamasının anlamlı olması hemşirelerin birim içi iletişim becerilerinin iyi olduğu, arkadaşları tarafından değer gördüğü ve kendilerini çalıştıkları birime ait hissetmelerinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan hemşirelerden, hemşirelik hizmetleri müdürü olarak çalışan hemşirelerin özerklik, yeterlik, ilişki alt boyutu ve toplam puan ortalamasının diğer gruplara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Türk'ün⁷⁶, akademisyenlerin temel psikolojik ihtiyaçlarını belirlediği çalışmada, yönetimde görevli olan akademisyenlerin temel psikolojik ihtiyaçlarından özerklik ve ilişki alt boyutu puan ortalamaları arasında yönetim görevi olmayan akademisyenlere göre, anlamlı bir farklılık bulunduğunu belirtmiştir. Bu bulgu araştırma bulgusu ile paralellik göstermektedir. Bu bulgular doğrultusunda araştırma, iki farklı şekilde yorumlanabilir. Birincisi; bulundukları mesleki kıdemden dolayı yöneticilerin temel psikolojik ihtiyaçlarının karşılanmışlık düzeyleri yüksektir. İkincisi ise temel psikolojik ihtiyaçları karşılanmış bireyler, iş

yaşamında ve kariyerlerinde başarıya ulaşabilmektedirler. ÖBK'nın temel psikolojik ihtiyaçların desteklenmesiyle bireylerin içsel motivasyonun yüksek olacağı ve öznel iyi oluş düzeyinin yüksek olacağı yönündeki açıklaması dikkate alındığında ikinci açıklamanın daha geçerli olduğu düşünülmektedir.²² Gerçekte ne olduğu ise, daha derinlemesine ve veri toplamayı gerektiren nitel desenli araştırmalarla ortaya konabilir.

Hemşirelerin çalıştıkları birimdeki çalışma süreleri; temel psikolojik ihtiyaçları alt boyutlarından özerklik ve yeterlilik alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık göstermezken, ilişki boyutu ve toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık belirlenmiştir.

Hemşirelerin günlük iş yükü temel psikolojik ihtiyaçları alt boyutlarından özerklik, yeterlilik ve ilişki alt boyutu, toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Bu farklılığın kurumlarda çalışan hemşirelerin genç olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Hemşirelerin mesleği sevmesine göre özerklik, yeterlilik, ilişki ve toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Mesleği isteyerek seçmek; bireylerin mesleği severek yapmalarına, kurumu ve meslektaşlarını sevmelerine, mesleki ilişkilerinin ve iş doyumlarının yüksek olmasına dolayısıyla çalışma ortamlarını olumlu algılamalarına etki etmektedir.⁸⁰

Kurumun beklentileri karşılama durumuna göre, yeterlilik ve ilişki puan ortalamalarında farkın anlamlı olmadığı, özerklik alt boyutu ve toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Kurumun beklentileri karşılması, kurumda çalışan yöneticilerin seçim yapma sürecinde, hemşirelerin kendi özgür iradelerini kullandıklarını düşündürmektedir.

Çalıştığı kurumda duygu ve düşüncelerinin dikkate alma durumu, özerklik, yeterlilik alt boyutları puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık belirlenmemiş,

ilişki alt boyutu ve toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Sağlık çalışanları sürekli bir etkileşim içerisinde. İlişki ihtiyacı alt boyutunun anlamlı olması, çalışılan kurumun, hemşirelerin duygu ve düşüncelerini dikkate aldığını düşündürmektedir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Hemşirelerin temel psikolojik ihtiyaçları ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi amacıyla yapılan araştırmada aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

- Araştırmaya katılan hemşirelerin genel olarak servis hemşiresi olduğu, 33 yaşın altında, lisans eğitimine sahip, bayan ve evli oldukları ve hemşirelik mesleğini sevdikleri,

- Hemşirelerin temel psikolojik ihtiyaçlarının yüksek düzeyde olduğu,
- Hemşirelerin temel psikolojik ihtiyaçları alt boyutlarında özerklik ihtiyacı, yeterlik ihtiyacı ve ilişki ihtiyaçlarının yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Bu sonuçlar doğrultusunda;

- Hemşirelerin, temel psikolojik ihtiyaçları öneminin vurgulandığı, eğitim programlarına katılmaları konusunda desteklenmeleri ve bu konuda farkındalık oluşması,

- Hemşireler tarafından sosyal programların planlanması ve sosyal ortamlarda birlikteliğin sağlanması,

- Belli zaman aralıkları ile hemşirelerin temel psikolojik ihtiyaç düzeylerinin ölçülerek değişimlerin izlenmesi,

- Hemşirelerin psikolojik anlamda kendilerini değerlendirmeleri ve geliştirmeleri konusunda bilinçlendirilmeleri önerilebilir.

KAYNAKLAR

1. Karaöz S. Hemşirelerin politik gücü. Cumhuriyet Üniversitesi, *Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*, Sivas, 2004, 8:30.
2. Deci E L, Vansteenkiste M. Self-determination theory and basic need satisfaction: understanding human development in positive psychology. *Ricerche Di Psicologia*, 2004, 27: 17-34.
3. Deci E, Connell J ve Ryan R. Self-determination in a Work Organization. *Journal of Applied Psychology*, 1989, 74: 580-590.
4. Maslow Teorisi. http://tr.wikipedia.org/wiki/Maslow_teorisi Erişim Tarihi : 04.09.2014
5. Kanoğlu B. Çalışan Memnuniyeti ve Motivasyonuna Etki Eden Unsurlar: İstaç A.Ş. Örnek Uygulama. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı, Çalışma Ekonomisi Bilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi, 2007, 23.
6. Temel Psikolojik İhtiyaçlarımız Ne Kadar Karşılıyor? <http://ajanspsikoloji.com/temel-psikolojik- ihtiyaclariniz-ne-kadar-karsilaniyor> Erişim Tarihi : 04.06.2014.
7. Budak S. *Psikoloji Sözlüğü*, 3. Baskı. Ankara, Bilim ve Sanat Yayınları, 2000.
8. Deci E. L, Ryan, R. M. The 'what' and 'why' of goal pursuits: human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 2000, 11:227-268.
9. Ryan R.M, Deci E.L. Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 2000, 55; 68–78.

10. Ryan RM, Deci EL. The darker and brighter sides of human existence: Basic psychological needs as a unifying concept. *Psychological Inquiry*, 2000, 11: 319-338.
11. Arık A. *Motivasyon ve Heyecana Giriş*, 3.Baskı, İstanbul, Çantay Kitabevi, 1996:58
12. Terakye G. *Hemşirelikte İletişim ve Hasta Hemşire İlişkileri*, 2.Baskı, Ankara, 1994
13. Sönmez V. *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*, Ankara, Anı Yayıncılık, 2004
14. Oflaz F. Felaketlerin psikolojik etkileri ve hemşirelik uygulaması, Cumhuriyet Üniversitesi. *Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, Sivas, 2008, 12:1
15. Yiğit R. Konya İlinde Öğrenim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin temel psikolojik ihtiyaçlarının bir kısım değişkenler bakımından incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2012, 27: 317.
16. Çankaya CZ. Öğretmen adaylarında temel psikolojik ihtiyaçların doyumu ve iyi olma. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2009, 7: 691-71.
17. Özaydın N. Mesleki Müzik Eğitimi Alan Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçlarının ve Yaşam Doyumlarının İncelenmesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Müzik Öğretmenliği Bilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi, 2011:21-23
18. Durmaz M. Ortaöğretim Öğrencilerinin (10. Sınıf) Temel Psikolojik İhtiyaçlarının Karşılanmışlık Düzeyleri, Motivasyon ve Matematik Kaygısı Arasındaki İlişkilerin Belirlenmesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Matematik Öğretmenliği Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi, 2012.

19. Çelikkaleli O, Gündoğdu M. Eğitim fakültesi öğrencilerinin psikolojik ihtiyaçları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Malatya, 2005 , 6:43-53.
20. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu. Güncel Türkçe Sözlük. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.53a95c6f2f9bf3.11445351İhtiyaç. Erişim Tarihi :20.05.2014.
21. Altın H, Başar E, Doğan S. *Ekonomi ve Meslek Yüksekokulları İçin İşletme*, 1. Baskı, Nobel Yayın Dağıtım, 2010:7.
22. Aktepe E. Genel İşletme, *Mesleki ve Teknik Yayınlar Serisi*, 2. Baskı, Nobel Yayın Dağıtım, Kasım 2007,19.
23. Ünlü S. *Psikoloji*. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi. Ön Lisans Programı Anadolu Üniversitesi, Açık öğretim Fakültesi, 2001: 66.
24. GÜDÜ Nedir? Çeşitleri Nelerdir? <http://www.bilgiustam.com/gudu-nedir-ve-cesitleri-nelerdir/> Erişim Tarihi: 20.06.2014.
25. Selçuk Z. *Gelişim ve Öğrenme*, 12.Baskı. Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, 2005:211.
26. Ay Z. İşletmelerinde Motivasyon ve Ülkemizdeki Motivasyon Uygulamaları. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi, 2007:4.
27. Ercoşkun MH, Nalçacı A. Öğretimde psikolojik ihtiyaçların yeri ve önemi. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2005, 11:360-361.
28. Sünbül AM, Kesici Ş, Üre Ö, Bozgeyikli H. Temel psikolojik ihtiyaçlar ölçeğinin geçerlik ve güvenirliği, VII. Ulusal PDR Kongresinde Sunulan Bildiri, Malatya, 2003.
29. Keser A, *Çalışma Yaşamında Motivasyon*, 1. Baskı. Alfa Aktüel Yayınları, 2006

30. Bingöl D. *Personel Yönetimi ve Beşeri İlişkiler*, 1. Baskı. Erzurum, Atatürk Üniversitesi Yayını, 1990:193.
31. Efil İ, *İşletme Yönetimi (Yönetim Düşüncesi Fonksiyonları ve Yeni Yönetim Teknikleri)*, 1 Baskı. Aktüel Yayınları 2004:170.
32. Alkış H, Öztürk Y. Otel işletmelerinde motivasyon faktörleri üzerine bir araştırma. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 2009, 8:216.
33. Yıldız B. Herzberg'in Çift Faktör Kuramı Açısından İlköğretim I. Kademe Öğretmenlerinin Motivasyon Düzeylerinin Değerlendirilmesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Yönetimi Anabilim Dalı, İşletme Bilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Beykent Üniversitesi, 2010:16.
34. Adair J. *Etkili Motivasyon İnsanlarda En İyi Verimi Nasıl Alabilirsiniz?* 2. Baki İstanbul, Babiali Kültür Yayınları, 2005:30.
35. Ağırbaş I, Çelik Y, Büyükkaykçı H. Motivasyon araçları ve iş tatmini: sosyal sigortalar kurumu başkanlığı hastane başhekim yardımcıları üzerinde bir araştırma. *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi*, 2005,8:325-348.
36. Motivasyon ve Dikkatin üzerine Etkisi. <http://egitim.aku.edu.tr/motivasyon/dikkat1.pdf>, Erişim Tarihi 27.10.2014.
37. Koçel T. *İşletme Yöneticiliği*, 13. Baskı. İstanbul, Beta Basım Yayım, 2011:623.
38. Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi. <http://egitimvaktim.com/maslowun-ihitiyaclar-hiyerarshisi>. Erişim Tarihi: 30.04.2014.
39. Çetinkanat C, *Örgütlerde Güdülenme ve İş Doyumu*, 1. Basım, Ankara: Anı Yayıncılık, 2000:12.
40. Kirel Ç. *Örgütsel Davranış*, 5. Baskı. Eskişehir. Anadolu Üniversitesi Yayınları. 2000: 165.

41. Göksu T. Maslow'un ihtiyaçlar (güdüler) piramidi ve polisin yabancılaşma olgusu. *Polis Bilimleri Dergisi*, 2002 ,4: 27-48.
42. Fındıkçı İ, *İnsan Kaynakları Yönetimi*, 12.Basım, İstanbul, Alfa Basım Yayın Dağıtım, 2009.
43. Eren E, *Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi*, 11. Baskı. İstanbul, Beta Yayınları, 2008: 504.
44. Ertürk KÖ, Kıyak CM. Müşteri memnuniyetini artırma aracı olarak halkla ilişkilere maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi penceresinden bakmak. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 2011:138.
45. Akat İ. *İşletme Yönetimi*. İzmir, Barış Yayınları, 1999:207.
46. Father of Modern Management Psychology http://www.abrahammaslow.com/m_motivation/hierarchy_of_needs.asp. Erişim Tarihi: 22.04.2014.
47. Burger MJ. *Kişilik*, 1.Basım. İstanbul, Kaknüs Yayınları, 2006:433.
48. Saime O, Kuşluyan Z. Motivasyon konusunda oluşturulan yaklaşımlar ve işletmelerde motivasyonu arttırmaya yönelik olarak kullanılan araçlar. *Verimlilik Dergisi*, 1997, 4:97.
49. Maslow ve Kendini Gerçekleştirme Teorisi <http://www.kpssdershanesi.com/maslow-ve-kendini-gerceklestirme-teorisi.html> Erişim Tarihi:21.11.2014.
50. Maslow'un Gereksinimler Hiyerarşisi Kuramı. <http://www.e-motivasyon.net/referans-kitaplar-ve-makaleler.html> Erişim Tarihi: 19.08.2014.
51. Deveci H. Öğretmenlerin Psikolojik İhtiyaçlarına İlişkin Görüşleri Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuklu Üniversitesi, 2007.

52. Ünlü S, *İş ve Yaşamda Motivasyon*. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi. Ön Lisans Programı Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi, 1974, 2013:9.
53. Soykenar M. Sağlık İşletmelerinde Personelin Motivasyonunu Etkileyen Faktörler: Dokuz Eylül Üniversitesi Hastanesinde Örnek Bir Uygulama. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Hastane ve Sağlık Kuruluşları Yönetimi Programı. Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, 2008:15.
54. Aytaç S. *Çalışma Yaşamında Kariyer*, 2. Baskı, Bursa, Ezgi Kitap Evi, 2005:35-36.
55. Bayraktar G, Güreşçilerin Psikolojik İhtiyaçları İle Atılganlık Düzeylerinin Bireysel Başarılarına Etkisi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı. Doktora Tezi Ankara: Gazi Üniversitesi, 2007:20.
56. Hayamizu T. Between intrinsic and extrinsic motivation: Examination of reasons for academic study based on the theory of internalization. *Japanese Psychological Research*, 1997;39:98–108.
57. Ryan RM, Deci EL. Self-regulation and the problem of human autonomy: does psychology need choice, self-determination, and will?. *Journal of Personality*, 2006, 74: 1557-1586.
58. İlhan T. Üniversite Öğrencilerinin Benlik Uyumu Modeli: Yaşam Amaçları, Temel Psikolojik İhtiyaçlar Ve Öznel İyi Oluş. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı. Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, 2009: 35
59. Sheldon K, Bettencourt B. psychological needs and subjective wellbeing in social groups. *British Journal of Social Psychology*, 2002, 41:25-38.

60. Annaberdiyev D. Türkiye’de Eğitim Gören Türk Cumhuriyetleri ve Türk Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Yardım Arama Tutumları, Psikolojik İhtiyaçları ve Psikolojik Uyumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Ege Üniversitesi,2006: 26.
61. Milyavskaya M, Gingras I, Mageau GA, Koestner R, Gagnon H, Fang J. ve Boiche J. Balance across contexts: Importance of balanced need satisfaction across various life domains. *Personality and Social Psychology*, 2009, 38:1031-1045.
62. Sheldon KM, Krieger LS. Understanding the negative effects of legal education on law students: A longitudinal test of self-determination theory. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 2007. 33:883-897.
63. Vlachopoulos SP, Michailidou S. Development and initial validation of a measure of autonomy, competence, and relatedness in exercise: The basic psychological needs in exercise scale. *Measurement in Physical Education and Exercise Science*, 2006. 103:179-201.
64. Ntoumanis N, Edmunds J. ve Duda J L. Understanding the coping process from a self-determination theory perspective. *British Journal of Health Psychology*, 2009,14:249-260.
65. Deci EL, Ryan RM, Gagné M, Leone DR., Usunov J. ve Kornazheva BP. Need satisfaction, motivation, and well-being in the work organizations of a former Eastern Bloc country. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 2001, 27:930-942.

66. Psikolojik İhtiyaçlarımız Yeterince Karşılıyor Mu?
<http://www.internethaber.com/psikolojik- ihtiyaclariniz-yeterince-karsilaniyor-mu-13124y.htm> Erişim Tarihi: 14.09.2014
67. Hamurcu H. Ergenlerin Yetkinlik İnançları Ve Psikolojik İyi Oluşlarını Yordamda Psikolojik İhtiyaçlar. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı. Doktora Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi, 2011:26
68. Ryan R M, Lynch MF, Vansteenkiste M, Deci EL. Motivation And Autonomy In Counseling, Psychotherapy, And Behavior Change: A Look At Theory And Practice. *The Counseling Psychologist* February 2011 39: 193-260
69. Iyengar SS, Lepper MR. Rethinking the value of choice: a cultural perspective on intrinsic motivation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 1999. 76:349–366.
70. Ersoy Kart M, Güldü Ö. Özerk benlik yönetimi ölçeği: uyarlama çalışması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2008, 41:187-207.
71. Gagné M. The role of autonomy support and autonomy orientation in prosocial behavior engagement. *Motivation and Emotion*, 2003. 27:199-223.
72. Millî Eğitim Bakanlığı. *Hemşirelik Meslek Esasları Tekniğine Giriş*. Ankara, 2012:3
73. Erdemir F. Hemşirelerin rol ve işlevleri ve hemşirelik eğitiminin felsefesi. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 1998 2:59-63.
74. Tunçer T. Türkiye’de Hemşirelik Mesleği ve Eğitim Süreci. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Yönetimi Anabilim Dalı, Hastane ve Sağlık Kurumları Yönetimi Bilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Beykent Üniversitesi, 2013:3.

75. Durmaz M, Akkuş R. Ortaöğretim öğrencilerinin hayallerindeki matematik bağlamında matematik algılarının, bu algıları etkileyen faktörlerin ve matematikten beklentilerinin incelenmesi. IX. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresinde sunulan bildiri, İzmir. 2010.
76. Türk S. Akademisyenlerin Temel Psikolojik İhtiyaçlarının ve Temel Doyum Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi, 2013.
77. Doğan T, Eryılmaz A. Akademisyenlerde işle ilgili temel ihtiyaç, doyumu ve öznel iyi oluş. *Ege Akademik Bakış Dergisi*, 2012,12:383-389.
78. Bayraktar G, Kuru E. Güreş hakemlerinin temel psikolojik ihtiyaçlarının incelenmesi. Niğde üniversitesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2007, 1:27- 39.
79. Arslanoglu E, Tekin M, Arslanoglu C, Voleybol hakemlerinin çeşitli değişkenlere göre kaygı ve temel psikolojik ihtiyaç düzeylerinin incelenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 2010,7:985-995
80. Mollaoğlu M ve ark. Hastanede çalışan hemşirelerin çalışma ortamlarına ilişkin algılarının değerlendirilmesi, *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 2010, 5:15

EKLER

EK-1. ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Hava KAYA
Doğum Yeri	:Ergani
Medeni Hali	: Bekar
Uyruğu	: T.C.
Adres	: Hakkari Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu
E-mail	: havakaya.26@outlook.com
Eğitim	
Lisans: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü Yüksek Lisans: Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı	
Yabancı Dil Bilgisi	
İngilizce	: Orta derecede
İş Tecrübesi	
2009-2011	Atatürk Üniversitesi
2011-2012	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
2013-2014	Hakkari Üniversitesi
İlgi Alanları	
Türkiye Churling Şampiyonası, Türkiye İkinciliği Gümüş Madalya 2011 Erzurum Çelebi Spor Kulübü, Churling Lisanslı Sporcu 2010-Devam Halk Eğitim Merkezi Bağlama Kursu 2005-2009 Eskişehir	

EK-2. KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Anket No:

Değerli hemşire arkadaşlarım; “**HEMŞİRELERİN TEMEL PSİKOLOJİK İHTİYAÇLARI VE ETKİLEYEN FAKTÖRLER**” konu başlıklı araştırmam, etik kurul tarafından ve kurumunuzdan izin alınarak uygulanmaktadır.

Anket ve ölçeklere vereceğiniz cevaplar sadece bu araştırma için kullanılacaktır. Adınızı ve soyadınızı yazmanıza gerek yoktur. Bireysel değerlendirme yapılmayacak, verdiğiniz bilgiler ve cevaplar gizli tutulacaktır. Hiçbir sorunun doğru veya yanlış cevabı yoktur. Sorunun cevabı size göre ne ise seçeneklerden birinin yanındaki () içine X işareti koyunuz. Vereceğiniz samimi ve içten cevaplarla bilimsel bir çalışmaya katkıda bulunacaksınız. Katılımınız için şimdiden teşekkür ederim.

Atatürk Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Fakültesi
Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Öğrencisi: Hava KAYA

1-Yaşınız?.....

2-Cinsiyetiniz? 1) Kadın 2) Erkek

3-Eğitim durumunuz?

1)Sağlık Meslek Lisesi 2)Önlisans 3)Lisans
4)Yüksek Lisans 5)Doktora

4-Medeni durumunuz? 1) Bekar 2) Evli

5- Çocuğunuz var mı?

1)Evet 2) Hayır 3)1 4)2 5)3 6)4 7)5 ve üstü

6-Çalıştığınız Kurum:

1-Yüzüncü Yıl Üniversitesi Dursun Odabaşı Tıp Merkezi

2- Van Bölge Eğitim ve Araştırma Hastanesi

3- İpekyolu Devlet Hastanesi

4- Van Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi

7-Hangi klinikte çalışıyorsunuz?

1-Cerrahi Birim 2- Dahili Birim 3-Çocuk Birimi
4-Yoğun Bakım 5- Diş Birimi 6-Diğer

8-Göreviniz?

- 1)Hemşirelik Hizmetleri Müdürü 2)Hemşirelik Hizmetleri Müdür Yardımcısı
3)Klinik Başhemşiresi 4)Klinik Sorumlu Hemşiresi 5)Klinik hemşiresi

9-Kaç yıldır çalışıyorsunuz?

- 1)1-5 yıl 2)6-10 yıl 3)11-15 yıl 4)16-20 yıl 5)21 ve üstü

10-Bulunduğunuz klinikte kaç yıldır çalışıyorsunuz?

- 1)1-5 yıl 2)6-10 yıl 3)11-15 yıl 4)16-20 yıl 5)21 ve üstü

11-Mesleğinizi Seviyor musunuz?

- 1)Çok Seviyorum 2)Seviyorum 3)Kararsızım
4)Sevmiyorum 5)Hiç Sevmiyorum

12-Kurumunuz beklentilerinizi ne oranda karşılıyor?

- 1)Çok Karşılıyor 2)Karşılıyor 3)Kararsızım
4)Karşılamıyor 5)Hiç Karşılamıyor

13-Kurumda duygu ve düşüncelerinizin ne oranda dikkate alındığını düşünüyorsunuz?

- 1)Çok dikkate alınıyor 2)Alınıyor 3)Kararsızım
4)Alınmıyor 5)Hiç dikkate alınmıyor

14-Günlük iş yükünüzü nasıl buluyorsunuz?

- 1) Çok Fazla 2) Fazla 3) Normal 4) Az 5) Çok az

15-Gelir düzeyinizi nasıl buluyorsunuz?

- 1)Çok Yeterli 2) Yeterli 3) Kısmen Yeterli
4) Yetersiz 5) Çok Yetersiz

EK-3. TEMEL PSİKOLOJİK İHTİYAÇLAR ÖLÇEĞİ(TPİÖ)

Açıklama: Lütfen aşağıdaki cümlelerin her birinin kendi yaşamınızla ne kadar ilgili olduğunu düşünerek dikkatlice okuyunuz ve sizin için ne kadar doğru (gerçek) olduğunu belirtiniz. Cevap vermek için aşağıdaki ölçeği kullanınız.		Hiç Doğru Değil	Doğru Değil	Biraz Doğru	Doğru	Çok Doğru
1	Hayatımı nasıl yaşayacağıma karar vermede kendimi özgür hissediyorum					
2	Etkileşim içinde olduğum insanları gerçekten seviyorum					
3	Sık sık, kendimin çok yetenekli olduğunu hissetmiyorum					
4	Yaşamımda kendimi bastırılmış biri olarak görüyorum					
5	Tanıdığım insanlar yaptığım şeylerde başarılı olduğumu söylüyorlar					
6	İlişki kurduğum insanlarla anlaşabiliyorum					
7	Kendimle çok fazla uğraşıyorum ve fazla sosyal münasebetim yok					
8	Fikirlerimi ve düşüncelerimi ifade etmede genellikle kendimi özgür hissediyorum					
9	Düzenli olarak etkileşim kurduğum insanları arkadaş olarak görürüm					
10	Son zamanlarda yeni ve ilginç beceriler kazandım					
11	Günlük yaşamımda, çoğu zaman bana söylenilen şeyleri yapmak zorunda kalıyorum					
12	Hayatımdaki insanlar benim için endişelenirler					
13	Çoğu zaman yaptığım şeyler bende bir başarı hissi uyandırır					
14	Günlük işlerde etkileşim içinde olduğum insanlar duygularımı dikkate alırlar					
15	Yaşamımda ne kadar yetenekli olduğumu göstermek için fazla imkan bulamıyorum					
16	Yakın (samimi) olduğum fazla insan yok					
17	Günlük işlerde kendimi çok fazla kendimmiş gibi hissediyorum					
18	Sürekli etkileşim içinde olduğum insanlar beni pek fazla seviyor gibi görünmüyorlar					
19	Genellikle kendimi çok kabiliyetli görmem					
20	Günlük işleri nasıl yapacağıma karar vermek için fazla fırsatım yok					
21	İnsanlar genellikle bana karşı gayet arkadaş canlısıdır					

EK-4. GÖNÜLLÜLERİN BİLGİLENDİRİLMESİ VE RIZASININ ALINMASI PROTOKOLÜ

Tarih:

Bu çalışma, “Hemşirelerin Temel Psikolojik İhtiyaçları ve Etkileyen Faktörleri” incelemek amacıyla tez çalışması olarak planlanmıştır. Araştırma tamamen bilimsel amaçlı yapılmaktadır.

Elde edilen veriler başka hiçbir alanda kullanılmayacaktır. Araştırmaya katılmayı kabul etmeme hakkınız vardır. Araştırma başladıktan sonra devam etmek istemediğinizde araştırmadan ayrılabilirsiniz Yardımlarınız için şimdiden teşekkür ederiz.

Yukarıda gönüllüye araştırmadan önce verilmesini gereken metni okudum. Bunlar hakkında bana yazılı ve sözlü açıklamalar yapıldı. Bu koşullarla söz konusu klinik araştırmaya kendi rızamla, hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

GÖNÜLLÜNÜN

Adı:
İmzası:
Adresi :

ARAŞTIRMACININ

Hava KAYA

EK-5. ETİK KURUL ONAYI

	ETİK KURUL SONUÇ FORMU	
---	-------------------------------	---

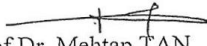
Araştırmanın Adı: “Hemşirelerin Temel Psikolojik İhtiyaçları ve Etkileyen Faktörler”

Araştırmanın Yürütülmesi Uygundur (x)

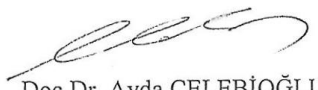
Düzenlemeler Yapıldıktan Sonra Yürütülmesi Uygundur ()

Araştırmanın Yürütülmesi Uygun Değildir ()

Açıklamalar (Uygun değil ya da düzeltme gerekiyorsa): Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Etik Kurulu’nun 10.04.2014 tarihinde yapılan toplantısında “Hemşirelerin Temel Psikolojik İhtiyaçları ve Etkileyen Faktörler” konulu Yrd.Doç.Dr.Özlem ŞAHİN ALTUN ve Öğrt.Gör.Hava KAYA’nın çalışması etik açıdan uygun bulunmuştur.

Prof.Dr. Mehtap TAN
Başkan

Doç.Dr.Fatma GÜDÜCÜ TÜFEKÇİ
Başkan Yrd.

Doç.Dr. Ayda ÇELEBİOĞLU
Üye

Doç.Dr.Nadiye ÖZER
Üye

Doç.Dr. Elanur YILMAZ KARABULUTLU
Sekreter/Raportör

EK-6. HASTANE İZİN YAZISI

T.C.
YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
Dursun Odabaş Tıp Merkezi

Sayı : 54355720-300/ 1931

07/05/2014

Konu : Tez Çalışması Hk.

YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İlgi : (a) Atatürk Üniversitesi Rektörlüğü' nün 28.04.2014 tarih ve 9648 sayılı yazısı.
(b) 29.04.2014 tarih ve 9859 sayılı yazınız.

Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Hava KAYA' nın "Hemşirenin Temel Psikolojik İhtiyaçları ve Etkileyen Faktörler" konulu tezi ile ilgili çalışmayı 2014 Nisan-Haziran ayları içerisinde Hastanemizde yapması Başhekimliğimizce uygun görülmüştür.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

Prof. Dr. Hakan ÇANKAYA
Başhekim

T.C.
SAĞLIK BAKANLIĞI
TÜRKİYE KAMU HASTANELERİ KURUMU
Van İli Kamu Hastaneleri Birliği Genel Sekreterliği

Sayı : 52225857.900./

Konu : Tez çalışması

SEKRETERLİĞİ

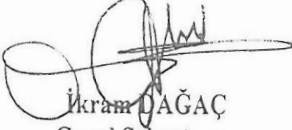
İşin : TEZ ÇALIŞMASI
Tarih / NO : 30.04.2014 / 71
Yer : PERSONEL ATAMA 2 (Y.S.P) TA
GİDEN EV

Ağız ve Diş Sağlığı..... HASTANESİ
HASTANE YÖNETİCİLİĞİNE/BAŞTABIPLIĞINA

VAN

Atatürk Üniversitesi Rektörlüğünün 28/04/2014 tarih ve 9649 sayılı yazısında, anılan Üniversite Sağlık Bilimleri Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Hava KAYA'nın "*Hemşirelerin Temel Psikolojik İhtiyaçları ve Etkileyen Faktörler*" konulu tez çalışmasını İlimiz Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İpekyolu Devlet Hastanesi ve Ağız ve Diş Sağlığı Merkezinde yapmak üzere onay talep etmektedir.

Hastane, çalışanlar ve hastaların gizlilik esaslarına riayet edilmesi kaydıyla ilgili talep uygun görülmüştür. Adı geçene gerekli kolaylığın sağlanmasını rica ederim.

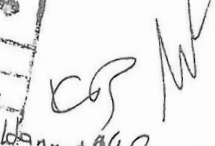

İbrahim DAĞAÇ
Genel Sekreter a.
İdari Hizmetler Başkanı

DAĞITIM :

- Van Eğitim ve Araştırma Hastanesi
- Van İpekyolu Devlet Hastanesi
- Van Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi

T.C.
Van Valiliği Van Ağız ve Diş Sağlığı
Merkezi

Kayıt No : 524
Kayıt Tarihi : 30.04.2014
BİRİM : Personel + Nispetiye
EİD : 1

Nevzat Binici
Yardımcı Sekreter

T.C.
SAĞLIK BAKANLIĞI
TÜRKİYE KAMU HASTANELERİ KURUMU
Van İli Kamu Hastaneleri Birliği Genel Sekreterliği

Sayı : 52225857.900./

Konu : Tez çalışması

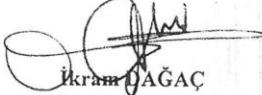
T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI TÜRKİYE KAMU HASTANELERİ KURUMU Van İli Kamu Hastaneleri Birliği Genel Sekreterliği	
İşin Adı : TEZ ÇALIŞMASI	7943
Tarih / NO : 30.04.2014 /	
Veri : PERSONEL ATAMA 2 (Y.S.P) TABİP	
GİDEN EVRA	

İpekyolu Devlet Hastanesi
HASTANE YÖNETİCİLİĞİNE/BAŞTABIPLIĞINA

VAN

Atatürk Üniversitesi Rektörlüğünün 28/04/2014 tarih ve 9649 sayılı yazısında, anılan Üniversite Sağlık Bilimleri Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Hava KAYA'nın "*Hemşirelerin Temel Psikolojik İhtiyaçları ve Etkileyen Faktörler*" konulu tez çalışmasını İlimiz Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İpekyolu Devlet Hastanesi ve Ağız ve Diş Sağlığı Merkezinde yapmak üzere onay talep etmektedir.

Hastane, çalışanlar ve hastaların gizlilik esaslarına riayet edilmesi kaydıyla ilgili talep uygun görülmüştür. Adı geçene gerekli kolaylığın sağlanmasını rica ederim.

İbrahim DAĞAÇ
Genel Sekreter a.
İdari Hizmetler Başkanı

DAĞITIM :

Van Eğitim ve Araştırma Hastanesi
Van İpekyolu Devlet Hastanesi
Van Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi

VAN	875
KAYIT NO	0205-2014
KAYIT TARİHİ	
BİRİMİ	- Personel
EM	-

İd. Bülcehan

Genel Sekreterlik
Söğütözü

İpekyolu Yolu Cad. DSI karşısı Eski Doğanevîleri VAN

T.C.
SAĞLIK BAKANLIĞI
TÜRKİYE KAMU HASTANELERİ KURUMU
Van İli Kamu Hastaneleri Birliği Genel Sekreterliği

Sayı : 52225857.900./

Konu : Tez çalışması

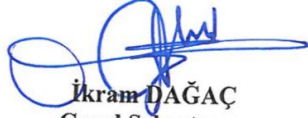
VAN İLİ KAMU HASTANELERİ BİRLİĞİ GENEL SEKRETERLİĞİ	
İşin Adı : TEZ ÇALIŞMASI	
Tarih / NO : 30.04.2014 / 7943	
Yer : PERSONEL ATAMA 2 (Y.S.P) TABİP	
GİDEN EVRA	

Eğitim... ve... Araştırma HASTANESİ
HASTANE YÖNETİCİLİĞİNE/BAŞTABIPLIĞINA

VAN

Atatürk Üniversitesi Rektörlüğünün 28/04/2014 tarih ve 9649 sayılı yazısında, anılan Üniversite Sağlık Bilimleri Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Hava KAYA'nın "*Hemşirelerin Temel Psikolojik İhtiyaçları ve Etkileyen Faktörler*" konulu tez çalışmasını İlimiz Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İpekyolu Devlet Hastanesi ve Ağız ve Diş Sağlığı Merkezinde yapmak üzere onay talep etmektedir.

Hastane, çalışanlar ve hastaların gizlilik esaslarına riayet edilmesi kaydıyla ilgili talep uygun görülmüştür. Adı geçene gerekli kolaylığın sağlanmasını rica ederim.

İbrahim DAĞAÇ
Genel Sekreter a.
İdari Hizmetler Başkanı

DAĞITIM :

Van Eğitim ve Araştırma Hastanesi
Van İpekyolu Devlet Hastanesi
Van Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi

SAĞLIK BAKANLIĞI TÜRKİYE KAMU HASTANELERİ KURUMU VAN İLİ KAMU HASTANELERİ BİRLİĞİ GENEL SEKRETERLİĞİ	
KAYIT	30 Nisan 2014
HAVALİ	3073
DOSYA NO	
EKLER	
SAYI	

görevli
30.4.2014
hava

İpekyolu Yolu Cad. DSI karşısı Eski Doğumevi yeri VAN
Telefon : 0432 217 05 34-36-39

e-posta : nevzat.binici@saglik.gov.tr
Faks : 0432 217 74 63

EK-7. TEMEL PSİKOLOJİK İHTİYAÇLAR ÖLÇEĞİ KULLANIM İZNİ

 2 ek (toplam 250,5 KB) Outlook.com [Etkin Görünüm](#)

Microsoft Outlook Management Team 25.06.2014 [Belgeler](#) Eylemler
Kim: hava kaya a

Kimden: **Microsoft Outlook Management Team** (sahinkesici@konya.edu.tr) Bu iletiyi şu anki konumuna taşıdınız.
Gönderme tarihi: 25 Haziran 2014 Çarşamba 15:52:21
Kim: havakaya.26@outlook.com
 2 ek
yeni_psikolojik_ ihtiyaclar_ölçeği_(1)_1 (1).doc (53,4 KB) , Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği (1).doc (203,7 KB)

Sayın Hava Kaya,
TPI Ölçeğinizi tez çalışmanızda kullanabilirsiniz. Ölçek ektedir.
Çalışmalarınızda başarılar dilerim.

Doç.Dr.Şahin Kesici
----- Orijinal Mesaj -----
Kimden: "hava kaya" <havakaya.26@outlook.com>
Kime: sahinkesici@konya.edu.tr
Gönderilenler: 25 Haziran Çarşamba 2014 8:39:04
Konu: Temel Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği izni

hava kaya 25.06.2014 Eylemler
Kim: havakaya.26@outlook.com a

Sayın
Hocam;

Atatürk
Üniversitesi Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisiyim. Tez çalışmam için
sizin Temel Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeğinizi(TPIÖ) Van ilinde bulunan Hemşireler
üzerinde kullanmak istemekteyim, izniniz olursa?

İyi
günler diliyor saygılarımı sunuyorum

Öğretim
Görevlisi Hava KAYA